

СУРМАЧ

ОРГАН

**ОБ'ЄДНАННЯ БУВШИХ ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ
У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ**

»СУРМАЧ«

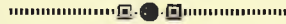
Журнал Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії

Association of Ukrainian Former Combatants in Great Britain

49, Linden Gardens,

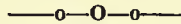
Notting Hill Gate,

London, W. 2.

З М І С Т

КОЛИ ЗАСЯЄ ВИФЛЕЄМСЬКА ЗІРКА... .. .	1
ВІД ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОБВУ	2
Василь Де-Ву: ТИ ПРИ ВІКНІ.. .. .	3
М. Ковалюк: КАЗКА ПРО ЧАРІВНУ СОПІЛКУ (спогад)	4
І. Візнович: СПОГАДИ ВОЯКА У.С.С.	6
Василь Де-Ву: НАМ ТРЕБА ЗАСТАНОВИТИСЬ... .. .	8
К. Зеленко: СУЧАСНІ ЗБРОЙНІ СИЛИ ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ	9
К. Зеленко: АНАЛІЗА ВЕЛИКИХ ВІЙСЬКОВИХ ПОМИЛОК (рецензії)	12
ЗеКо: ВІЙСЬКОВА ХРОНІКА	15
ДО З'ЇЗДУ УКРАЇНСЬКОГО ВОЯЦТВА	17
»Оса«: З НОВИМ РОКОМ	19
ЛИСТИ ДО РИДАХТІРА	20
Юхим Дим: ЩОБ ВОНА ПРОСТЕРЛА КРИЛА	20
Г. В.: »ЗАПАСНИЙ ПОЛК« (із циклу »Життя і мрії Рімінців«)	22
ОСА ЗАЧУЛА, ЩО...; ВІСТІ З РІДНОГО ГНІЗДА	23
З АНЕКДОТ ПРО ДИВ. ГЕРОЯ М. МАКОЛЬОНДРУ І ЛЮШНЮ	24

ПРЕДСТАВНИКИ ЖУРНАЛУ »СУРМАЧ«

АВСТРАЛІЯ:

R. B. Gishowskyj
47, Spencer Str.,
Essendon, Vic.

КАНАДА:

I. Chrabatyn
762, Princess Ave.,
London, Ont.

Published by: Association of Ukrainian Former Combatants in Gr. Britain
49, Linden Gardens, London, W. 2. Tel.: BAYswater 8392.

Printed in Great Britain by »Ukrainian Publishers, Ltd.«, 237, Liverpool Road, London, N. 1.

СУРМАЧ

Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії

Рік 5

ЛИСТОПАД—ГРУДЕНЬ, 1959

Ч. 3 (12)

Коли засяє Вифлеємська Зірка . . .

Свято Різдва Христового — вочлочення Предвічної Правди, прихід на землю Божого Сина, Який приніс грішному людству відкуплення, велику нову радість і надію, морально-духове відродження.

І знову — котрий уже з черги раз? — оце велике, радісне свято для кожної християнської родини, доводиться нам зустрічати на далекій чужині, в розлуці й тузі за нашими рідними, за нашою омріяною Україною. Тож у ту святу ніч, коли над землею засяє ясна Вифлеємська зірка, сповіщаючи людству радісну новину про народження Предвічного Бога, — всі ми полинемо думками в нашу знедолену Батьківщину. І наша свят-вечірня радість дуде затьмарена гострим боєм, бо в ту хвилину ми особливо боляче відчуємо, що Україна в неволі, що над нашою Рідною Землею лютий поганець панує — жорстокий Ірод, який шукає Божого Дитяти, щоб Його вбити. В долі Святої Родини, гоненої і переслідуваної Іродом, побачимо наче праобраз сучасної долі всього нашого поневоленого народу, що так само гонений і переслідуваний новітнім Іродом — московсько-большевицьким антихристом — за віру в Божу Правду.

І в свят-вечірній призадумі ми ще чіткіше усвідомимо собі причину і сенс нашого скитання на чужині та наші обов'язки перед рідним народом.

Коли ми, кільканадцять років тому, взяли зброю в руки, то зробили це з тією метою, щоб народові нашому вибороти свободу, здобути й забезпечити право на вільне життя по власній волі й уподобі, згідно з його тисячолітньою традицією — традицією християнської України. Тоді ми врочисто заприсягли перед Богом і Батьківщиною, що меті цій залишимося непохитно вірними все наше життя, аж до останнього нашого подиху.

Вірні тій присязі ми пройшли крізь бурю другої світової війни, почерез усі підйоми і невдачі, почерез перемоги і поразки на бойових фронтах, почерез важкі роки в таборах полонених. Багато наших бойових друзів упало на цих етапах нашої вояцької епопеї, не зрадивши раз даної присязи: Здобути Українську Державу, або згинуть у боротьбі за неї.

Ми ж — ті, що осталися в живих, — мусимо далі високо й непохитно нести прапор української національно-визвольної боротьби, мусимо продовжувати велетенське змагання за остаточну перемогу нашої Правди, вірні заповітам наших славних хоробрих предків, наших національних героїв, наших полеглих бойових друзів, вірні нашої вояцькій присязі до кінця боротися за волю, славу і могутність нашої Батьківщини. Серед буденщини чужини, в праці й боротьбі серед змінених обставин, мусимо далі зберегти в наших серцях огонь жертвовного патріотизму, незламного завзяття і повсякчасної готовости знову вхопити за зброю, щоб власною і ворожою кров'ю окропити великий день національно-державного визволення України.

І щойно тоді, коли цей Великий День настане, зійде і на нашу Рідну Землю справжній мир, а нарід наш зможе вже вільними устами прославляти Предвічного Бога. Тоді і над Україною засяє велика Нова Радість.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

З глибоким сумом повідомляємо, що 2-го грудня, 1959 р. помер у Відні
сл. п. **ОЛЕКСАНДЕР ГРЕКОВ**

ген. штабу генерал-хорунжий

Покійний народився 1875 р. В час Української Національної Революції Покійний пере-
ходить на службу молодій Українській Державі. За часів Центральної Ради, в 1918 році,
командує 2-гою Сердюцькою дивізією. На початку 1919 р. стає командувачем південного
відтинка фронту, а в червні 1919 р. начальним Вождем Української Галицької Армії.
Генерал О. Греков провів відому Чортківську офензиву проти поляків.

В 1945 р. Покійного схопили у Відні большевики і вивезли на заслання, з якого вер-
нувся щойно 1956 р.

Похоронено сл. п. генерала 8 грудня 1959 р. на цвинтарі Ст. Андре-Верде.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

23 листопада 1959 р., після важкої недуги померла в Парижі

сл. п. **ОЛЬГА ПЕТЛЮРА**

Покійна народилася 23 грудня 1885 р. в Прилуках на Полтавщині. Під час студій на
Вищих Жіночих Курсах в Москві познайомилась з Симоном Петлюрою і там вони
одружилися.

Вірна подруга життя Головного Отамана відвідувала разом з ним часто перші лінії
фронтів. Останніми часами Покійна важко хворіла, але болі переносила з героїською
мужністю, як і всі попередні удари долі.

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Від Головної Управи ОБВУ

ПРАЦЯ В КЛІТИНАХ ОБВУ

В попередніх статтях ми часто по-
давали відомості про ведення праці
ОБВУ в більших скупченнях, як Брад-
форд, Рочдейл, Ноттінгем і т. д. З
неменшим успіхом і запалом ведеться
праця також в менших Відділах
ОБВУ: Бері, Глязгов, Донінгтон, Гай-
викомб, Лютон, Кіфлей, Бедфорд,
Гльостер, Вольвергамптон.

Останні три місяці — це був період
підготовки і святкувань 300-ліття пе-
ремоги під Конотопом. Згадані вище
Відділи виконали це завдання дуже со-
лідно і на певному рівні. Ці святкуван-
ня відбулися також і в інших місце-
востях з неменшою підготовкою.

На підставі звідомлень Клітин і членів
Головної Управи можна відмітити ве-
ликий позитив у праці Клітин, а це
запал і відданість поодиноких членів і
Управ Відділів в терені. Не маємо змо-
ги (без дозволу) поміщувати прізвищ
осіб, які зараз по одержанні нашого
журналу «Сурмач» чи іншої літерату-
ри розраховуються з Централєю в та-
кий спосіб, що навіть не ждуть впли-
вів готівки від членів, а відразу пере-

силають свої гроші за усі числа до
Централі. Очевидно, це є можливе тіль-
ки в менших Відділах.

В цих Відділах існує побратимське
співжиття між членами. Це дуже важ-
ливий момент, бо якраз тісне співжит-
тя членів держить всіх у гурті зорга-
нізовано. В малих Відділах майже не-
має випадків нервового захворювання;
гурт українців творить наче рідню.

Це додатне явище в названих вище
Відділах є тому, що там знаходяться
люди, які зуміли витворити цю атмо-
сферу і дати приклад.

З'ІЗД ВОЯЦТВА

З'їзд вояцтва перенесено на 30-го січня
1960 р., що відбудеться в м. Рочдейл. Крім
зміни дати З'їзд матиме клич: «КОНОТОП
— ПЕРЕМОГА НАД МОСКВОЮ». На цей
З'їзд запрошено багато англійських гостей.
Відділ ОБВУ в Рочдейл провів уже належну
підготовку до згаданого З'їзду.

Пригадуємо всім заінтересованим клітинам
ОБВУ і окремих членам, щоб наперед уже
подбали про середники транспорту і квитки
на концерт та забаву, як рівнож старалися
про вишивані відзнаки ОБВУ і краватки.

ВІЙНА ВИРІШАЛЬНИЙ ЗАСІБ ПОЛІТИКИ

Від Редакції:

Випускаємо перший раз статтю на тему політично-військової. В майбутньому будемо дуже радо публікувати статті на подібні теми. Читачів і передплатників просимо присилати їх завваги.

Відношення війни до політики. Війна є остаточною і вирішальною зброєю, засіб здійснення політики. Коли ми під словом історія розуміємо науку, що досліджує цілий універсум минулого людського життя, то політика є наукою про мистецтво творення сучасного і наступного людського життя. Наука політики є наукою про творення наступних, нових, ще не здійснених, фактів історії, що обіймають собою цілість людського життя — духово-моральну, соціальну і матеріальну. Отже політика має предметом своєї науки і фактичного діяння цілий універсум людського життя. Навіть музика, пісня, мелодія є сферою безпосереднього й активного діяння політики, бо мелодія пісні впливає на формування того збоїшого духово-морального стану людини і спільноти людей. Немає буквально ні одної ділянки людського життя, якої політика не обіймала б. Коли хто, наприклад, скаже, що можна вести політику, не включаючи в сферу її дії релігії (як от відома теза про те, що «релігія приватна справа людини»), то це є нісенітниця людей, що взагалі не розуміють, що таке політика.

Всі явища людського особового і збірного життя людини є предметами політики і засобами здійснення політичних ідей і цілей.

Остаточною ціллю політики є збереження при житті, зміцнення і поширення стану посідання означеної локальної людської спільноти. Найменша людська біологічно-соціальна група-родина — вже має і веде політику, цебто хтось в цій соціальній групі (батько, мати, обоє на спілку) означають напрямки і цілі життя своєї малої спільноти, в якій вже є ті, що означають зміст і завдання політики (батько, мати) і ті, що лише виконують вимоги означеної політики. Родина, племена, груп родин (клани) і т. п. людські спільноти мають теж свої політики. На землі ще є багато місць й донині, племінні, родові політики здійснюють завдання своєї політики до самоствердження і поширення через міжродові, міжкланові, міжплемінні війни (в Азії, Африці). Підставові русійні сили цих політик і методи їх здійснення в засаді нічим не різняються від підставових русійних сил і засобів здійснення політик всіх столиць світу найбільше цивілізованих націй.

Предметом цієї статті є розгляд національної політики. Наднаціональної і всесвітньої політики немає. Всесвітня чи наднаціональна політика існує лише в тому сенсі, що політика тієї чи іншої означеної нації в своїй експансії до поширення цієї нації намагається опанувати якусь частину чи й цілий світ.

Релігійна політика, соціальна політика, економічна політика, воєнна політика, культурна політика і т. п., все це є лише функціональні відтинки цілоти, що зветься на-

ціональною політикою, ціллю якої є ствердження буття і розвиток означеної конкретної нації як історичної цілоти. Ніяка з цих ділянок людського життя і політики не має сама в собі абсолютного значення і вартости, коли вона не скерована на добро людини і спільноти як цілоти. Навіть релігія, коли вона на життя спільноти впливає так, що спільнота занепадає фізично і матеріально, завдає шкоду спільноті як цілості, а тому політикою мусить поборюватись.

Війна і воєнна політика, так само як і кожний відтинок політики, не має жадного самостійного значення і ролі, оскільки вона (війна і воєнна політика) не є засобом здійснення політики як цілоти.

Про відношення війни до політики одну з найкращих соціально-історіософічних праць написав Клаузевіц, до якого я й відсилаю читача, що хотів би з предметом глибоко і всебічно ознайомитись (є український переклад цієї книги). Клаузевіц означає відношення війни до політики так: «Війна є здійсненням політики силою зброї». Найкраще організований апарат війни, коли його розцінювати як сам в собі, підмет, а не предмет, фактично не має жадного значення і вартости, коли він не є лише засобом здійснення політики, підкреслюю політики, а не політичних фантазій. Минула світова війна показала, що Німеччина безперечно мала найкраще зорганізовану військову силу, але що ця військова сила була вжита для здійснення не національної німецької політики, а для здійснення фантастичних плянів III-го райху, які перекреслювали буття націй — сусідів Німеччини — як підметів історії і політики, німецька військова сила була знищена. Воєнну німецьку машину можна за відносно короткий час відновити, але втрачати німецького національного посідання, цебто поразки німецької політики, відновити неможливо, принаймні в проглядному майбутньому одного-двох століть.

Отже — війна і військо є засобом і знаряддям, інструментом, політики.

Воєнна політика і військова організація.

Кожна ділянка політики — релігійна, соціальна, економічна, культурна, адміністративна і т. п., має свою роллю і значення в ствердженні і розвитку життя цілоти — нації. Добра або зла політика на кожній з цих ділянок у своєму висліді посилює або ослаблює життєдіяльність суспільства, а в остаточному вигляді означає потенціал нації для воєнної політики і війни.

У першій світовій війні Росія в боротьбі з Німеччиною витримала майже три роки війни й українці в російській армії були одними з ліпших вояків цієї армії. Через 27 років у другій світовій війні проти тих самих німців і ті самі українці в складі тієї самої російської армії масово відмовились воювати і сотнями тисяч за один раз

пішли в полон до німців, а то й масово приєднувались до німецької армії та воювали проти російської армії. Чому це сталося? В обох випадках той самий прогивник, в обох випадках та сама російська армія і в обох випадках ті самі українці, а висліди різні. А різність цих вислідів полягає в тому, що «внутрішня» політика Москви супроти України перед першою світовою війною була іншою, ніж ця політика була перед другою війною. Перед першою світовою війною на церковно-релігійну уніфікаційну політику Москви Україна й українці відповіли релігійно-протестантським рухом-євангелізмом, на московську общину в сфері соціальної і економічної на селі Україна й українці відповіли виходом з общини на хутори й «відруби» і т. д. і т. п., цебто попередня система московської окупаційної політики давала сякі-такі легальні і півлегальні можливості для існування української опозиції в рамках імперії. Перед другою світовою війною ця московська політика так здушила український спротив і встановила такий режим, що найменше виявлення української опозиції в рамках імперії виключалось. І тому ця опозиція вибухнула в час війни, цебто в час найгострішого випробування цілості політики.

Війна є остаточним засобом здійснення політики, цебто війна вживається, з загального правила, тоді, коли всі інші засоби політики не досягнули жаданих політикою цілей. Засаднича відмінність війни, як засобу здійснення політики, від інших, невоєнних засобів політики полягає в тому, що через війну противникові голою силою зброї, насильством, нав'язується воля політики, що починає війну.

Війна одночасово є найвищою, найгострішою і остаточною перевіркою цілості всієї політики, внутрішньої і зовнішньої, того, хто починає війну, як і того, хто обороняється. Отже війна є перевіркою, іспитом цілості політики — в усіх сферах життя спільноти: духовній, культурній, соціальної, економічній і т. п. При тому треба зазначити, що так званий політико-моральний складник війни є одним з найважливіших.

Говорячи про воєнну політику і воєнну організацію передусім треба говорити про організацію політико-моральну, розуміючи під цим означенням те, як треба вести політику, щоб воєнці хотів воювати або бодай не ухилявся від війни. Питання політико-моральної організації війни є одним з вирішальних від того часу, як війни стали масовими, цебто в безпосередню активну військову дію стали втягатись цілі маси населення.

Симон Васильович Петлюра з вибухом першої світової війни в редактованій ним (в Москві) газеті «Українская жизнь» («Українське життя») в редакційній статті, висловлюючи лояльність до уряду й імперії, в імені українців говорив: «Ми бороним наші хати, наші тихі гаї». Цей клич до українців був остільки реальний, що він був скерований на те, що ще в посіданню українців в тогочасній російській імперії залишилось. Як наслідки показали, в «обороні наших хат, наших тихих гаїв» українці в першій світової війни не зле воювали за імперію. У дру-

гій світової війни українці вже не мали ані хат, ані тихих гаїв і з першого дня війни воювати не захотіли.

Імперія до другої світової війни політико-морально була менше підготовленою й організованою, ніж до першої світової війни.

Політико-моральна підготованість і організованість має до війни залежить і означується тим чи в цих масах витворено і існує в час миру відчуття вартості людського буття і відносин в суспільстві, що їх варто захищати чи за здобуття їх варто воювати.

Є дві політики — політика національна і політика імперіяльна. Дуже важко між ними провести межу, бо елементи національні і імперіяльні в обох політиках перемішуються. Прикладом, російська політика як цілість є імперіяльною, проте в осередку її закладено московське національне ядро, супроти якого здійснюється московська, чисто національна, політика в усіх сферах життя — московський національний патріотизм, націоналізм, московська культура і т. п. — всі ці вияви московської виключності є старанно плекані, ці самі вияви у поневолених націй є систематично переслідуювані, здушувані, винищувані. Формування московської армії побудоване на засадах національних — з'єднання армії побудовані за територіальною засадою для москалів — той або інший полк чи дивізія укомплектована і поповнювана з означеного терену, коли мова йде про москалів, і москалі в сотнях масових з'єднань армії (піхота передусім) завжди переважно є ближчими земляками, взаємно знайомі «з дому», натомість іншоонаціональний склад армії — українці, білорусини, грузини і т. п. в цій московській національній армії розпорошені за «інтернаціональною» ознакою, як домішка, а оскільки ця «домішка» дуже значна і досягає 50 %, інколи більше, то в кожне військове з'єднання включається число «націоналів» приблизно рівне їх пропорції в цілому населенні імперії і в територіальному відношенню переміщується. Прикладом, в піхотному полку і в сотні буває, що всі москалі в Рязанської області, а в сотні навіть з одного району, багато односельців, а українці в цій самій сотні з різних областей, майже не трапляється випадків, щоб себе взаємно знали з дому, два-три грузини, п'ять-шість азербайджанців, один-два казахи і т. п. є типовими для «інтернаціональної» організації московської армії.

Отже москалі прекрасно знають як треба організувати московську національну армію — комплектувати, поповнювати і вишколювати армію на мікротериторіальній засаді, але цієї засади вони не можуть застосувати супроти немосковського населення. Москва не може формувати сотень, полків і дивізій своєї армії на територіальній засаді з немоскалів — в ній не може бути дивізій і полків зформованих з чернігівців, полтавчан чи волиняків. Ця позірна «підвійність» політики в організації армії веде багатьох людей до прикрих помилок і непорозумінь, дезорієнтації і часто фатальних наслідків. Прикладом, в час національно-визвольних змагань 1917-20 років тогочасний провід держави почав творити українську армію, властиво її зав'язок, на московській «інтернаціональній» основі — творились полки цієї ар-

мії не на основі комплектування з локальної території — до прикладу за схемою — Подільський корпус, Вінницька дивізія, Немирівський полк, а за ознаками ідеології, легенди чи професії або й кольору одягу. Запорізький корпус УНР своїм людським складом і традицією нічого спільного не мав з територією Запоріжжя, а був «всеукраїнською» збираниною, інтернаціоналом, Залізничні полки цієї армії своїм людським складом складались переважно з молодих залізничників (військова організація за соціально-професійною ознакою) сіро- і синьо-жупанні дивізії дістали свої назви від кольору умундирування і т. д. і т. п. Очевидно, що на цьому підставо-організаційному хаосі в організації армії нічого доброго виникнути не могло і ця армія не була безздатною. Всі без винятку повстанські отамани того часу організації збройних загонів почали виключно на територіальній засаді. Зрештою це є єдино правильна засада для організації кожної армії і доцільність її віками випробувана, зокрема в нашій історії, де навіть курені в Запоріжжі, куди збирались втікачі зі всієї України, були розбудовані на територіальній засаді — збігців з означеного терену України приділювалось до означеного куреня, що поповнювався з цього терену.

Воєнна політика і військова організація творяться в час миру. Вже в час миру означується політична доктрина, цебто підставовий комплекс політичних цілей і стану річей, що вважаються життєвими для нації і порушення чи не досягнення яких зумовлює вжиття війни. В підложжі політичної доктрини може бути — збереження наявного територіального посідання нації, відискання втраченого або експансія на чужі території. Залежно від стрижня, основи, політичної доктрини вже в мирний час провадиться відповідна політика воєнної підготовки. Я думаю, що історична природа і характер нашої нації, географічне положення нашого національного простору і наше оточення зумовлює нашу політичну доктрину як політику збереження наявного територіального посідання нації, отже українська воєнна доктрина може бути тільки оборонною.

Зміст політичної доктрини зумовлює й означає зміст і характер воєнної доктрини, способи організації армії і цілої нації для війни і стратегію та тактику війни. Експансивні цілі політики вимагають іншої політико-моральної організації нації між оборонні цілі війни. Нація, що політико-морально приготована до завойовання, у випадку поразки політико-морально заломлюється так, що не є в стані оборонити стану національного посідання, цебто не є в стані оборонятись. Коли б, до прикладу, Гітлер не приєднав до Німеччини Польщі в 1939 році, то в 1945 році переможним альянсам не вдалося б провести східних кордонів Німеччини по Одері-Найсі, бо самий лише політико-моральний спротив німців, при збройній поразці, цього не допустив би. Оборонні цілі політики в перебігу війни так само виключають здійснення експансивних цілей, бо в цьому випадку заломлюється оборонне політико-моральне настановлення і приготування нації, що обороняється. Політика Фін-

ляндії в час минулої війни, незалежно від того, що її всіма засобами Німеччина намагалася «експансувати», була втримана твердо і незмінно оборонною і це врятувало Фінляндію від катастрофи, передусім від політико-морального заломання нації.

Зміст політичної доктрини зумовлює і означає не тільки означений зміст і напрямок політико-моральної підготованости нації, а й систему організації збройних сил та матеріальних ресурсів нації. Для завойовницької війни в організації армії мусять бути акцентовані відповідні засоби війни — бомбувальна і транспортна авіація, танки, моторизована піхота, кавалерія, для оборонної війни повинні бути акцентовані — винищувальна і легка бомбувальна (для безпосередньої польової дії) авіація, легка і середня рухлива, самохідна артилерія і піхота. Для завойовницької війни потрібна концентрація і нагромадження величезних матеріальних ресурсів, щоб їх можна було перекидати на окуповані терени противника — залізничні рейки, рухомий склад залізниць, харчі, боепостачання, медикаменти, санітарні ресурси, апарат окупації і т. д. і т. п. Для оборонної війни, хоч вона частково чи в більшості, може відбуватись на суміжній території противника, ресурси війни організуються по іншому — матеріальні ресурси війни можуть бути (і з превила повинні бути) максимумно децентралізовані та льокалізовані до вузлових оборонних районів — театрів війни, великі маси матеріальних ресурсів для війни, передусім харчів, можуть бути нагромаджені і залишені у населення, промислові виробы для війни можуть бути великою мірою маґазиновані на виробництвах, апарату й матеріальних ресурсів окупації чужої території зовсім не потрібно. А зайняті тимчасово території ворога можуть бути адміністровані воєнною адміністрацією, зовсім по-іншому організується медично-санітарна служба.

Немає політики зовнішньої і внутрішньої, немає політики мирної і воєнної. Є тільки одна політика і означення зовнішня і внутрішня, мирного часу і в час війни є тільки **технічними** означеннями місця (удомачи чи за кордоном) і часу (в час миру чи в час війни). Зовнішня політика в естві речі є й може бути тільки еманациєю внутрішньої політики назовні як війна є здійсненням мирної політики силою зброї — коли чогось не можемо втримати чи здобути миром, то мусимо це здійснити війною. Сепарація зовнішньої політики від внутрішньої в шість самостійне невідклично веде до карикатури на політику і закінчується катастрофою. Недавнім клясичним зразком цієї сепарації зовнішньої політики від внутрішньої була передвоєнна політика Польщі. Польща всередині роздиралась проблемою поневолених націй — українців і білорусів, назовні вона себе представляла «монолітною» 33 мільйонною нацією, всередині Польща була дуже слабо організованою державою, назовні вона намагалася відігравати роллю великої держави — самостійного партнера гітлерівської Німеччини і ленінсько-сталінської Москви.

Зовнішня політика, цебто відносини означеної нації з зовнішнім оточенням, може бути тільки еманациєю фактичного внутрішньо-

го стану нації і її спроможностей, як продукта історії і внутрішньої політики.

Як внутрішня політика в час миру може організувати чи дезорганізувати націю для зовнішньої війни, цебто до найгострішої форми зовнішньої політики?

Коли внутрішня політика сприяє поширенню релігійної індиферентності і морального нігілізму, то тим самим вона готує мало придатного вояка для армії. Індивідуально релігійно індиферентний вояк завжди є гіршим вояком, ніж вояк з морально-релігійним підложжям, з певним позитивним моральним кодексом.

Надмірна соціалізація й усупільнення соціальних й економічних відносин призводить до інтелектуального обниження індивідуалізму особи, а це позбавляє армію ініціативних вояків, а особливо кадрів на підстаршин і старшин. Молодий ремісник завжди є більше самодіяльним і ініціативним вояком ніж його одноліток фабричний робітник. Німецьку новітню націю в 19 сторіччі зформувала пруська бюрократія, соціал-демократія, профспілка й уніфікований народний вчитель. Це зумовило «машинний» тип і спосіб організації німецької армії — в ній все «механізоване» до дрібниць й укладене в нормативні статuti. Для індивідуальної ініціативи людини не залишено нічого. Ще Наполеон англійську націю назвав нацією торговців. Й на нині жадна нація в Європі відсотково не має в собі так багато соціально не уніфікованих прошарків, як Англія — різноманітних типів дрібні підприємці, торговці, ремісники, підрядники, агенти і т. п. складають майже четверту часть населення. Механічно про це трактуючи, може, і так воно й є, арифметично англійський соціальний апарат у висліді цього позірно дорожчий від німецького, але англійська воєнна організація розбудована не на організаційній механізації, як німецька армія, а на організаційній імпровізації, цебто на встановленні означених засад організації і обмеженій імпровізації практики їх застосування відповідно до обставин, місця і часу. Тому, що організаційним кістяком англійської нації є й донині не бюрократія, профсоюзи й уніфікована школа, а солідний прошарок того, що на сучасному політичному жаргоні звється дрібною буржуазією, цебто прошарок людей соціально не уніфікованих, а в навищій мірі соціально самодіяльних і самоініціативних, Англія може організувати армію самодіяльних і ініціативних вояків, а не автоматів у військовій машині.

Соціальна уніфікація через внутрішню політику в час миру обнижує ініціативність і самодіяльність вояка армії в час війни, а організацію підстаршинського і старшинського корпусу інакше як на засаді організаційної механізації робить неможливою.

Перша світова війна закінчила добу масованих, організаційно механізованих армій «гарматного м'яса». Друга світова війна започаткувала новий тип воєн — воєн націй. В цій війні простором війни є не лінії чи смуги фронтів, а суцільні території націй, безпосередніми учасниками війни ціле населення націй, а армії стали тільки пробоевою частково тотально в час війни воєнно-орга-

нізованих націй. Сучасний тип війни не знає фронту і запілля, як це ще було в час першої світової війни. Вже в час другої світової війни ціла національна територія з перших годин війни стала суцільним театром війни, а населення території активними учасниками війни — обороною від авіаційних бомбувань і їх наслідків, від повітряних десантів, наземних рейдів ворожих армій і т. п.

Цей тип війни для нашої нації є найбільше зрозумілим і органічним, саме цей тип війни наша нація в нашому недавньому найбільше практикувала (Козаччина). Завданням політики є націю саме для цього типу війни — всієї нації і на всій її території політико-морально, організаційно, соціально й економічно готувати.

Але жодний високий політико-моральний габітус населення а це значить передусім вояків армії, не може бути досягнутий, коли він не супроводжується відповідною соціальною практикою. Коли соціально людина поставлена в умови неможливості створити й втримати нормальну родину і плодити та виховувати дітей, то тяжко є пій людині не згрішити проти заповіді «не прелюби створи», або колхозникові, тяжко і багато працюючому, але пограбованому з наслідків своєї праці, а тому півголодному і обдертому, не згрішити проти заповіді «не кради» зерна з колхозного току чи картоплі з колхозного поля.

Соціально уніфікаційна політика нищить і депримує людину, а цим самим підриває воєнно-оборонну спроможність нації і політико-моральний габітус вояка. З чого випливає систематична боротьба робітництва за скорочений, за короткий, робочий день? З машинно-рабського характеру суспільного виробництва, який своєю бездушною, нелюдською, організацією духово-морально депримує і нищить робітника як людину. І через те масове робітництво великої машинізованої індустрії, соціально організацією і її практикою знеособлюване і перетворене до машин, під політико-моральним поглядом є найбільше нестійким, на випадок війни найбільше пацифістичним й улягаючим розкладовій пропаганді ворога, бо морально робітництво є найменше задоволеним з існуючої системи соціальних відносин.

В вищих інтересах нації є той тип і напрямок соціальної політики, який забезпечує і сприяє найбільшій індивідуалізації соціальних позицій й діяльності людини. Власник селянин, ремісник, торговець іт. п. в своїй масі під оглядом політико-моральним і ступенем інтелектуального розвитку та організаційних здатностей як вояки армії стоять вище, ніж робітники великої механізованої індустрії.

Тип системи всередині державної організації для оборони нації має засадниче значення. Централізована бюрократія, даючи в час миру ідеальну механічно-правну машину для адміністрування, стягання податків і т. п. в час війни стає непридатною, малоефективною, а то й заломується. Сучасний тип і характер війни більше як будь-коли зумовлює потребу децентралізованої державної організації в час миру, щоб в час війни ця система могла використати всі вимоги локаль-

ної, автономної організаційної і матеріальної самоініціативності і самовистачальності.

Увесь простір України продукує достатні кількості хліба і іншої їжі. Отже організаційна проблема нагромадження поживних ресурсів для війни полягає в тому, щоб на цілому просторі України в різних формах нагромадити ці ресурси — в вінбарах у селян, на млинах, в коморах хатніх господиць. Багато з нас не здає собі справи з того, що в час першої світової війни від 1914 року аж до 1921 року, в якому в основному закінчилась масова національно-визвольна повстанська війна, цебто протягом сьоми років Україна забезпечувала харчами без жадного браку цілу першу світову війну і наступну по ній національно-визвольну війну та всі восні завірюхи на Україні тих років. І протягом всіх цих сьоми років на Україні ніхто ні в місті, ні в селі не знав проблеми браку харчів. Так великі харчові спроможності України і так доцільна була організація їх ресурсів тоді.

Нам нічого іншого не треба як відновлення цієї системи організації харчевих ресурсів — 8-12-місячний для національної потреби резерв хліба навесні в вінбарах і стіжках селян, два-три-місячний запас зерна на млинах для перемелювання на борошно два-чотиритижневий запас борошна для потреб міста у торговців міста, три-чотиритижневий запас борошна і круп в коморах (комірчинах) господиць в своїй сумі дають понадрічний запас харчових ресурсів для цілої нації напередодні збору нового врожаю. Така структура організації харчових ресурсів найбільше економічна, бо вона не потребує спеціальної мережі сховищ та апарату доглядування, зберігання харчів безпосередньо в каналах споживання в найбільше мобільній формі. ця мобільність є найвищою для нації, але найменше приступна для ворожого використання чи знищення в час війни. Ця система обіймає цілу територію, отже в час війни не робить жадних додаткових транспортних проблем. Потенціал цієї системи є такий, що безпосередні потреби армії кожноразом і в потрібній мірі можуть бути задоволені локальними ресурсами даного терену.

Проблема палива (вугілля) і металю є складнішою, бо вугілля і метал в Україні видобуваються лиш на локальних просторах, що в час війни стануть першими об'єктами нападу. Коли проблема харчів розв'язується нагромадженням і перехованням ресурсів на місцях їх продукції, бо ця їх географія збігається в основному з потребами споживання нації в час миру і в час війни, то перетримування ресурсів палива і металю треба перенести до місць їх споживання, до споживача. Приблизно 100 мільйонів тонн вугілля (як паливний резерв цілої нації) пілком вистачальний, щоб виповнити енергетичний брак ресурсів для цілого простору України на рік війни. Це приблизно дорівнюється 8 мільйонам вантажу стандартних вагонів. Ця кількість вугілля при відповідній економічній політиці в час миру може бути як постійний оперативний запас, втілена в економіку України. Це рівнож стосується й металю, річна потреба якого в

час війни не перевищить 10-12 мільйонів тонн. Така організація паливних ресурсів і металю впливає й зумовлюється засадничою національною потребою універсальної промислової розбудови по цілому терені України. Всі речі, потрібні для України в час миру і в час війни зокрема, особливо і спеціально, повинні вироблятися по цілому просторі України, територіяльно як можна більше роздрібно і організаційно як можна більше автономно. В умовах сучасної війни централізація промисловости наражає країну на непоправні удари, а в національно-соціальному перекрої, мірячи те дальшими категоріями, діє деструктивно, бо нація потребує всіх видів виробників різноманітної техніки на всьому її просторі — до прикладу, коли в час війни будь яка частина території України хвилево була виведена з ладу, то інші частини території повинні мати спроможність в потрібній кількості і якості продукувати потрібне.

Організація національної економіки, в найбільш універсальному значенні того слова, в час миру має вирішальне значення для успішного ведення війни. Ціла економічна система повинна бути розбудована в час миру на засадах творення резервів в усіх сферах людського життя — робітник повинен відчувати себе не перемученим працею, щоб в час війни він мав здатність видати більше продукції, фабрики не повинні працювати на дві й три зміни та мати резерви технічної видайности, бо денна праця в час миру дає дешевшу продукцію і зберігає здоров'я робітника, а в час війни ця фабрика може видати подвійну і потрійну продукцію та заступити втрачену продукцію розбомбленої фабрики, населення повинно мати максимально можливі ресурси житла, а не тільки житлового мінімуму, щоб в час війни можна було дати житло для тих, що його втратили, максимальні запаси одяжі («для роботи», «для товариства», «для церкви», «для виходу в люди» і т. п.), бо в час війни ці «невидимі» ресурси забезпечують належно елементарні потреби населення, що не можуть бути нормально і в достатній мірі забезпечені в час війни. Раціонування одяжі і взуття в час війни, що його практикували майже всі європейські нації, є вислідом короткозорої економічної «пролетаризаційної» політики в час миру. «Недозавантаженість» працею українського селянина напередодні першої світової війни, як це означають деякі недолугі і короткозорі економісти, видала для цієї війни морально, фізично і інтелектуально найбільше здорового і боездатного вояка російської імперіалістичної і національно-визвольної боротьби, а українське сільське господарство протягом 1914-21 років, при відвіях від нього понад 3 мільйонів молодих мужчин для війни, майже не знизило продукційної видайности сільського господарства протягом цих років. Це було можливим саме тому, що в українському селянстві існувала ота «недозавантаженість», цебто запас невикористаної енергії. З початком другої світової війни, в наслідок запровадження рабської колхозної системи з її використанням енергії людини «до кінця», засівна площа землі зменшилась більше як на половину.

Децентралізація розміщення населення на території — менші міста й села, в них простірніше розміщення хат, хуторів і т. п. для людини дають найбільше сприятливі і приємні умовини для життя і для її соціальної діяльності (всі проповідники і ісповідники урбанізації, кошаризації і колективізації людського життя в особистому житті і поведінці є найбільшими прихильниками, любителями і приклонниками власних, особистих дач, хуторів, фарм, усамітнених віль і т. п.), а в час війни децентралізація населення на території захищає його від втрат життя і майна, а під воєнним оглядом дає неоцінені переваги над ворогом, коли він опиняється на території, бо децентралізоване на території населення, забудови, сади, городи, рови, плоти, загорожі і т. п. є найкращою організацією території для оборони.

Воєнна техніка і військова організація.

Часто у військовій думці проблеми зв'язку військової організації з розвитком і зміною воєнної техніки заходять в глухий кут заперечення вирішальної ролі людини на вислід війни, бо, мовляв, техніка в сучасній війні задушила живу людину і її ініціативу. Насправді це нічого спільного немає з властивим станом речей. Цілий внутрішній зміст минулої війни довів якраз протилежне. Розвиток техніки війни підняв так високо роллю людини, як ніколи досі. При стародавній військовій техніці командир сотні вів сотню в атаку у зімкнутому ладі, безпосереднім зором, голосом і фізично керував вояками сотні. Нині елементарна атака сотні провадиться дією мікрогруп сотні, а часто дією поодиноких вояків, що повинні діяти за власною ініціативою — вибрати конкретні цілі, самостійно починати вогонь, пересуватись по терені і т. п. В час атаки сотні командир одночасно навіть не може бачити всіх бійців сотні, бо атака сотні стала децентралізованою на терені, в часі і просторі, стала серією лії поодиноких мікрогруп сотні і окремих її бійців, що командиром сотні лише координуються в означеному напрямку і до означеної цілі. Отже від сучасного супермеханізованого піхотинця вимагається незмірно більше ініціативи і самодіяльності на полі бою, ніж цього вимагалось від його попередника — пікінера (воєнка з списом і щитом).

Війна завжди була в своєму заложенні тотальною. Тотальне вивізвання татарами населення Києва в 1240 році після злобуття його по одчайливішій обороні киян, якісно нічим не відрізняється від знищення Гітлерів атомовою бомбою. Може навіть киявська різнина була чимось більше людяним. Але примітивізм минулої техніки війни обмежував можливості до широкої тоталізації війни. Розвиток техніки уможливив буквально універсальну тоталізацію, всеобіймаючість війни. Це в свою чергу зумовлює тотальність підготовки нації до оборони. Ціла нація, щоб оборонити себе, кожночасно мусить бути приготована до безпосередньої, особистої й активної участі у війні всіх без винятку її членів. Навіть малі діти повинні вміти розпізнавати авіаційну атаку

і подавати сигнали до оборони чи бодай укріплення. В цих умовах армія в донедавнім значенні того слова перестала бути єдиною активною силою для здійснення війни. Армія стала лише часткою всенарціональної воєнної організації, організаційно-навчальним осередком для військового навчання і тренування цілого населення, цілої нації. В час недавньо минулих війн число вояків воюючих армій за два-три тижні від початку війни у 8-15 разів перевищувало число вояків цих армій перед початком війни. Отже війни провадились і провадяться не тими арміями і вояками, що в цих арміях є в час миру, а нагромадженими в націях резервами цивільного населення, що в своїх арміях в мирний час перейшло короткий (2-3 роки) військовий вишкіл. Армії в мирний час нині існують не для того, щоб з початком війни негайно вступити у воєнну акцію в обороні нації. Навпаки, існують на час вибуху війни армію намагаються якнайбільше зберегти від безпосереднього ангажування її у військових діях, а натомість в бойові дії в якнайбільшій мірі передусім використовуються покликані військовою мобілізацією військово-навчені резерви цивільного населення. Таке поступовання є слушним, зрозумілим і оправданим, бо й в час війни, і тим більше ніж будь-коли, кадрова армія повинна виконувати завдання військової підготовки населення (молодих річників), підстаршин, старшин і апарату військового розгортання армії — 8-15-кратно більшого ніж армія мирного часу. Ще не цілих сто років тому в подавлячій масі наявний перед вибухом війни людський склад армій мирного часу фізично і безпосередньо виносив на собі весь тягар війни і чисельне поширення армій в час війни відбувалось коштом затримання «на час війни» військових контингентів, що їх звичайно, при відсутності війни, мали б відпустити з армії, і коштом поширеного і прискореного залучення молодих, свіжих, військово не навчених, контингентів, що їх була черга для нормального покликання в армію.

Розвиток техніки і в зв'язку з тим практичні можливості для здійснення необмеженої тоталізації війни зумовив те, що в мирний час кожна нація намагається втримувати якнайменшу постійну армію, однак в час миру підготувати якнайбільше свого населення військово, якнайширше приготувати націю для війни не тільки металами і середниками чисто військовими (перепущення через армію максимуму свого населення) але й іншими, наприклад, скавтизм молоді підготовляє неоцінені кадри вищої кваліфікації вояків, підстаршин, старшин, стрільський, парашутний і інші спорти для молоді не мають майже жадного значення в практичному житті, але є неоцінені для військової підготовки.

Розвиток техніки зумовив блискавичні темпи початку і розгортання війни. Ще в час першої світової війни всі європейські генеральні штаби розгортання армій і ресурсів війни укладали в 25-30 днів від моменту початку військових дій. План розгортання російської армії укладений був в 45 днях.

Нині 30-45-денне, навіть десятиденне розгортання армії для війни є анахронізмом. Ніхто не буде мати й 24-х годин для «розгортання армії» від моменту першого пострілу війни. В межах 24-х годин нація буде заатакована на всьому її просторі далекою стрільнями, бомбувальною авіацією, повітряними десантами, рухливими військами з кордонів і т. п. В межах годин ціла нація і вся система її оборони повинна бути готовою і здатною дати відпір нападкові.

Як цього, цієї мобільності досягнути? У Швейцарії ця мобільність досягається тим, що кожний швейцарець, військово підготовлений через свою невеличку армію, і пов'язаний через увесь час свого перебування в резерві з цією, недалекою від нього, військовою частиною чи означеним мобілізаційним пунктом і командиром, у себе в хаті має повний виряд особистого озброєння — кріс чи автомат, далековид, муніція і т. п., спакований мішок, умундровання, цебто повний виряд вояка. Він потребує лише кільканадцять чи кількадесять хвилин, щоб у повному виряді зайняти назначене йому місце на збірному пункті сотні, а ще за кілька хвилин він може приймати участь в акції. Швейцарська система оборони побудована на мінімальній постійній армії і на найбільшій кожночасній військової мобільності цілого населення, доведеної до того, що за сигналом поготівля за кілька хвилин з означеного кварталу міста, вулиці і т. п., в означеному місці вишиковується в похідний лад наперед означене і передбачене, готове до негайної дії, військово з'єднання. Підібну до цього військовою організацію створили жиди в Ізраїлю. На тих в основному засадах була організована військова система Фінляндії.

Нічого в цьому нового немає. Наша народна традиція малює козака за чепігами плуга, що його тягнуть кругорогі, з крісом за спиною, отже, навіть не в хаті десь націпленому на стіні чи на сволоку, а на спині, коли йде за чепігами плуга, цебто є пригтованим стріляти, оборонятись в кожну хвилину.

Постійна армія мирного часу повинна мати своїм завданням всебічну підготовку цілої нації для війни, а в час війни кадри постійної армії й вся система її організації повинна виконувати ролю хребта, організаційного кістяка, довкола якого розбудовується воєнно-оборонна сила нації.

Конкретний зміст цих завдань армії мирного часу унаочнюється тим, що протягом буквально найбільше 24 годин, протягом однієї доби, від початку війни армія повинна удесятиривитись своїм розміром. Це значить, що замість одного куреня в час миру протягом однієї доби повинна постати одна дивізія чи принаймні сильна бригада з початком війни.

Це значить, що кадрова, постійна, армія кожночасно в собі повинна мати, прикладом українська армія мирного часу в складі 350-400 тисяч, достатнє число старшин, що забезпечила б командування 2-3-мільйонною армією. Як це питання буде розв'язуватись — чи в спосіб прискореного нагромадження молодших, середніх і вищих старшин (ге-

нералітету) в резерві, чи в спосіб максимального насичення армії мирного часу старшинським корпусом через малі штати військових з'єднань (сотня 85-120 людей замість нормально для воєнного часу 175-250 людей). Чи комбінацією обох метод? Чи сотня, курінь, полк з початком війни трансформуватиметься в курінь, полк, дивізію чи розгортання армії відбудеться по схемі творення дуплікатів до існуючих з'єднань армії мирного часу — сотня, курінь, полк А, В, С, Д, і т. п.

Армія мирного часу в розмірі 350-400 тисяч людей повинна мати запаси бойової техніки (зброї, муніції і т. п.) на 2-3 мільйони людей. Очевидно, що дислокація бойової техніки повинна бути якнайближчою до рук резервіста. Ідеальною формою розміщення бойової техніки і спорядження є доручення її на перетримування і догляд резервістові, але це можливе і доцільне лише у відношенні до техніки і спорядження особистого ужитку вояка, підстаршини чи старшини і неможливе для застосування до техніки колективного ужитку й обслуги — бойові і транспортні машини, гармати, кулемети, кухні, санітарно-медичне спорядження і т. д. і т. п. Чи дислокація техніки колективного вжитку повинна спуститись вниз, скажім, до півбатерії гармат (2-3 гармати), цебто на збірний пункт сотні, чи до гарматного дивізіону (2-3 батерії), цебто до штабу полку чи куреня?

Найважливішою однак проблемою підготовки війни є підготовка людей. Сучасна війна в своєму перебігу можливості підготовки людей до війни зводить на нівець, чи принаймні ці можливості так утруднює, що ефективність цієї підготовки у висліді може бути тільки виключно недостаточною. Щоб елементарно навчити молоду людину бути піхотним вояком треба щонайменше три місяці інтенсивного тренінгу, щоб підготувати молодого старшину треба щонайменше півроку, щоб навчити летуна винищувальної авіації треба найменше один рік часу. Коли молодий хлопець у школі при вивчанні географії пізнає елементи картографії і топографії, володіння компасом, орієнтацію на місцевості, то це скорочує час потрібний на його підготовку на підстаршину чи старшину дуже важливо, коли цей хлопець з предмету фізики пізнає, і як аматор, практично більше, ніж за програмою вимагається, зацікавиться радіом, то він для війська є майже готовим радіооператором. А коли він ще інтересується стрільцьким і парашутним спортом, то він є найкращим кандидатом на вояка чи командира наймодернішої техніки війни і для його військової підготовки треба буде дуже мало часу.

Увесь тягар підготовки населення до війни треба перенести на мирний час. Втлвити цю підготовку в рутину життя людей, бо з початком і в час війни готувати людей до неї не буде ані часу, ані можливостей. Ми повинні вернутись до нашої старої традиції — тримати чепіги плуга, а за спиною мати заладований кріс. Це, позірно, є зайва й утяжлива річ, але вона конечна й необхідна.

Школа, спорт, розваги, періодичні короткі вишкільні збори резервістів, цілий спосіб соціального життя людей і їх економіч-

ної діяльності повинен бути просякнений постійною підготовкою до воєнної оборони нації.

Основи української стратегії війни.

Основою кожної стратегії війни є план війни з найбільшим і потенційно найнебезпечнішим противником. Таким противником для України на довгий час буде Московщина. Україна не може перемогти Москви в наступальній війні з причини географічно-простірних співвідношень і людських та матеріальних ресурсів, але Україна може розгромити Московщину в оборонній війні на кордонах своєї території.

Евентуальність війни з заходу, навіть коли це була б нова угода Молотова-Рібентропа про розподіл між ними України, для самостійності України не є небезпечною, бо в остаточному висліді Англія і Франція були б смертельно zagrożені і війна перетворилась би коли не у чергову світову, то бодай всеєвропейську. Говорю всеєвропейську тому, що перебування України в коаліції проти московсько-німецького блоку суттєво урівноважує сили так, що Європа не потребуватиме допомоги ЗДА, щоб зламати московсько-німецький блок. Отже і в цій, для України найгіршій ситуації, основа її стратегії залишається незмінною.

Стратегія оборонної війни з Московщиною може бути викладена в такій схемі: в районі Полісся і в районі Донбасу Україна повинна мати дві армії стратегічного маневру, завданням яких мають бути флангові удари по московських арміях, що наступають на Україну і стратегічні диверсії на території і в глибоке запілля ворога — в напрямі Волги і вверх по ній з відгалуженнями на Москву (із сходу від неї).

Змасовані в смузі кордону з Московщиною польові армії оборони мають творити широку систему територіальної оборони перед наступаючими по землі московськими масовими арміями окупації.

По всій території України територіальна армія веде оборонну боротьбу проти повітряної атаки, десантів і диверсійних рейдів на територію України.

Отже стратегія оборони зумовлює потребу організації українських збройних сил у вигляді трьох стратегічних формацій — армії стратегічного маневру і вирішення, польової армії і територіальної армії. Організаційно технічна і оперативна автономність цих армій мусить бути якнайбільша.

Традиційний до останніх часів розподіл армії за родами зброї втратив своє практичне значення тому, що єдина метода ведення війни — фронт — втратив своє значення і розчленувався на три частини самостійної оперативної дії — а) наземний маневр і диверсія на територію противника для хаотизації і дезорганізації його системи оборони — цьому мусять бути протиставлені контрманевр і контрдиверсія з тими ж цілями, б) бойове просування масової армії окупації на дезорієнтовану маневром і диверсією територію противника. Цьому просуванню масової окупаційної армії мусить бути протиставлена масова наземна оборона польових армій, і в) повітряна атака на територію,

що має ціллю з повітря дезорганізувати оорону території, і через повітряні десанти улегчити дво маневрово-диверсійних армій та просування окупаційних армій мусить бути зустрінуто територіальною обороною цілого простору. Отже новітня організація армії вимагає її диференціації за функціональною ознакою ролі, яку вона виконує в просторовій, а не фронтальній війні, бо фронтальної війни нема. Є війна просторова, що відбувається на землі в трьох різних формах, фізично роз'єднано в просторі і часі. Старий поділ армій на роди зброї втратив своє значіння.

В заключення. За сучасної війни кожен вояк повинен знати політику, стратегію і тактику сучасної війни, бо, коли, прикладом, в час першої світової війни сотня протягом доби могла десять раз безуспішно атакувати противника і відступати без жодних суттєвих локального значіння змін на фронті, то коли ця сотня територіальної армії своєю атакою з першого ж разу не зіб'є і не знищить на землі і ще до приземлення (по можливості) передової групи повітряного десанту противника, завдання якого завжди є приготувати і забезпечити висадку буквально через хвилини слідуєчих за тим наступних ешелонів десанту, що вже висаджуватимуться на землю не з парашутами, а з транспортних літаків і безмоторних ширяків, то це може мати катастрофальні наслідки, бо протягом кількох годин на землі буде ціла ворожа дивізія. Коли передова стежа повітряного десанту буде знищена або їй буде унеможливлено приготувати терен приземлення наступних ешелонів десанту, то ціла десантна операція буде зірвана, бо буде виграно кілька десятків дорожочинних хвилин протягом яких на місце прибудуть рухливі з'єднання армії оборони території з повітря. І ціла десантна операція буде ліквідована.

В боротьбі з десантною висадкою ні окремих вояк, ні військове з'єднання ні при жодних умовах не можуть ані ухилитись від атаки, ані відступати і при всіх умовах вести бій до останньої можливості.

В боях з просуванням ворожої армії окупації чи стратегічного маневру відступ, маневр, ухилення від бою і т. п. в означених ситуаціях є дозволеними і вказаними.

Зміна характеру війни засадниче змінила й тактику боя мікроз'єднання армії. Тактична підготовка вояка стала так само важливою як уміння володіти зброєю. Сучасний стрілець піхоти в розчленованій на мікрогрупи на терені і часі (акції) сотні в атаці може лише тоді з успіхом виконувати свою особисту роллю в бою, коли він розуміє цілю і план атаки сотні та є здатним в перебігу мінливих подій і обставин атаки кожнокхилево самостійно приймати рішення і доконувати дій координовано з дією інших бійців і мікрогруп атакуючої сотні залежно від перебігу блискавично мінливих подій бою.

Коли в ще недавньому атаку сотні і роллю в ній командира можна було наподібнити до оркестри і дирижента, то сучасний бій піхоти більше подібний до футбольної команди, що розіграє матч на гриці, і ролі капітана команди в цей час.

Василь Де-Ву

Ти при вікні...

Габоу тиші вкрилася земля
І димарі пестять обличчя ночі.
Куранти б'ють дванадцятий вже раз.
Ти — при вікні, вп'ялив у небо очі.
— Христос Родивсь! — співає тобі зоря.
— Славить Його! — гукаєш в нічну
стужу,

А святість дзвоном колихає грудь
І в серце радість підступає дужа...
— Різдва Посланче, Ти — Христос
Родивсь!!! —

Неси на Схід і кинь на Рідні Землі!
Мир Рідним Стріхам в кучургах снігу!
Війна на смерть пекольним силам
Кремля!..

Ти — при вікні, вп'ялив у небо зір,
Немов зізду у серце вбити хочеш...
І бачиш в сйіві зірки Різдвянім
Батьків предобрі, щирі, мудрі очі...

4. 12. 1959

Вітаємо з Різдвом Христовим і шлемо наші щирі вояцькі побажання Іерархам обох українських Церков, Проводам і членам усіх громадських установ та наукових інституцій, всім братнім вояцьким організаціям, Управам і членам клітин ОБВУ, зокрема українському народові на Рідних Землях і всім тим, що Празник Різдва Христового зустрінатимуть на засланні, в концтаборах чи на чужій чужині.

Христос Родився!

Головна Управа ОБВУ

Найщиріші побажання шлемо всім тим, що будь-коли брали участь в боротьбі за визволення Батьківщини-України. Зокрема вітаємо з Різдвом Христовим передплатників і читачів нашого журналу »Сурмач«.

Редакційна Колегія і Адміністрація

30-го січня ц. р. З'їзд Українських Вояків у Рочдейлі.

КОНОТОП — ПЕРЕМОГА НАД МОСКВОЮ

М. Ковалюк

Казка про чарівну сопілку

(Спогад)

Казали старі гуцулки: »Шосми вчера харчувала, тосми сьогодні вже забула, але шосми робила, чула й виділа, ек-сми молодов була, цисе темлю і по-нині«.

Таке й мое. Не сходить мені ніколи з думки літо 1921 року. А скільки то років з того часу проминуло, скільки подій пронеслось над нашою Україною, над Гуцульщиною. Скільки води пере-ніс за той час Черемош, що над ним мое рідне село Старі Кути? Того, 1921 року був я учнем другої кляси народної школи в Кутах. Але пам'ятаю добре літо того ж року, та й бачу, наче тепер, — золоте, ясне сонце на голубому небі, чую легіт прохолоджуючого вітру з Карпат, чую шум Черемошу. Та крім вітру з Карпат, повіяв цієї літньої днинки ще й вітрець з »долів«... Приніс свіжі вістки. Їх, мовляв, Старокутчани наслухують і передають далі...

Був це час, коли наші землі по цей бік Збруча, завоювали й привласнили собі поляки. А щоб їх землі і людей держати міцно в своїх руках, понасаджували всюди своїх вояків. Був і в Кутах відділ польського війська, що хоронив польсько-румунський кордон. Але, Боже, що це за військо було! Вояки — голі, босі й обдерті, кріси на шнурках. Неспокійні, яюсь, були вони цієї літньої днини. По вулицях Кут збільшені патрулі вояків, поліції і цивільних поляків, що із-за браку крісів, носили звичайні стрільби. Один відділ цієї »воячні« йде в напрям Косова, другий дорогою, що веде до Рибна й Кобак. Наші люди неспокійні, один одного питає, що воно таке, чому шляхта так затривожена, а це добре видно по ній. Але ніхто нічого певного не знає і сказати не може... Аж тут, нараз, що це? Дорогою з Косова і з Кобак вертаються польські відділи! І не йдуть звичайним військовим кроком, а біжать. На їх обличчях видно страх... Біжать в сторону Черемошу, на румунську

границю. Що це? Що це? — питають люди. Нараз, як грім з ясного неба: — Наші, наші йдуть! Наше військо! Українське військо на конях із Косова До Кут іде!.. — Біжать старі й молоді, біжать діти, а між ними і я, малий хлопчина. Переганяючись біжать, а очі в них горять, горять радістю і надією! На дорозі з Косова і на вулицях Кут не видно поляків — поховались. А он, он наше військо — наші старшини й вояки — вони вже перед Кутами, на конях — самі кіннотчики-кавалеристи, »хлопці бо то хлопці, як соколи«! Куди полякам до них рівнятися! Сміються очі, горять серця. А між тими нашими соколами скільки знайомих! Он, хорунжий Левко Стефанович, син пароха Кут, а там хорунжий Ромко Решетилевич, син пароха Старих Кут, хорунжий Ромко Кулик, син місцевого адвоката, поручник Тимко Глібчук, хорунжий Дмитро Синюк, десятник Василь Лазорек — усі три уродженці Старих Кут. А всі рослі, бадьорі і всі озброєні, як належить справжнім воякам! Усміхаються до людей при дорозі; люди обдаровують їх овочами й м'ясоком. Мені, малому, один з вояків дав дві книжечки з казками: »Царевич Яків« і »Летючий корабель«. Їх я »сокоktiv« (зберігав) як дуже великий скарб. Це ж дарунок від вояка нашої, Української армії. Щож це було тієї літньої днини 1921 р.? Про те розповіли мені потім старші:

Генерал Кравс, бачачи недоцільність дальших боїв, перейшов з своєю дивізією Збруч, щоб через зайняту поляками Галичину, пробитись на Закарпаття. Пройшов через Городенку і Снятин, знищуючи за собою телефони та роззброюючи всюди польські відділи. Так дійшов до Косова. З тієї місцевости генерал Кравс вислав відділ війська до Кут, щоб він роззброїв польські застави. Цей відділ дійшов до Черемошу і з надбережних лугов, де заховались були »оброньци польських кресуф« —

всіх їх наші вояки виловили й повели з Кут у Косів. Важко описати цю велику радість наших людей, коли бачили українських вояків і тих «рицежуф», що з похиленими головами йшли, як гуцульські барани на торг до Косова. Нагадалась козацька пісня:

»Гей гук, мати, гук, де козаки йдуть,
Веселя доріженька, куди вони йдуть.
Куди вони йдуть, там бори гудуть,
Перед себе воріженьків облавою пруть«.

Взяли стрільці й Косів у свої руки, а роззброївши польські частини, повели їх в гори Карпати. Генерал Кравс переночував із своїм штабом у школі, в Соколівці, а раненько двигнулася його дивізія в глибину Карпатських гір, справляючи гуцулам радість, втіху і нові надії. »Геройська« польська поліція, що уміла катувати безборонних гуцулів, перебралася в цивільний одяг і скрилася в гірських нетрах. Генерал Кравс дійшов з дивізією до озера Шибене, там залишив важку зброю, знищивши її насамперед, а з легкою перейшли стрільці на другий бік Чорногори — на Закарпаття.

Та час пливе, як вода в Черемоші, і з часом усе змінюється. Коли я підріс, то Левко вернувся до свого батька в Куті. Пізніше, у Празі, він закінчив студії лісництва. Одного разу я зайшов до Білих Ослав, біля Делятина. Там, у читальні, я пізнав молодого, свідомого господаря, колишнього підстаршину з дивізії Кравса, Дмитра Струка. Він просив мене передати привіт і поздоровлення колишньому хорунжому з дивізії, Левкові Стефановичеві. Коли я передав йому привіт від Струка, — Левко, сердега, розплакався і ледве вимовив дрижачими устами: »Знаю, знаю того гуцулика, — це був мій найвірніший друг під час визвольних змагань: добре, що ви мені пригадали... ще нині до нього напишу«.

Він розповів мені про те, що коли дивізія Кравса перейшла на Закарпаття, змушена була здати чехам усю зброю, і що ця сумна подія відбулася на одній полонині-цавнику. Великий сум настав серед наших вояків, а Дмитро Струк притиснув свій кріс до грудей і крізь сльози промовив: »Прощай, друже мій, служив ти мені вірно весь час визвольних змагань, не одного »воріженька«

поміг ти мені на тамтой світ вислати, а сьогодні мушу розстатись з тобою. — Гірке й прикре це розстання«. — Після цього поцілував кріса й ударив ним до колоди так, що він розбився на тріски. З плачем відійшов далеко від своїх.

Генерал звернувся з бадьорими й теплими словами до своїх вояків; радив не піддаватися зневірі, а вірити у велике майбутнє України та її народу... Понеслась грімка пісня: »Вернуться ще тиї стрільці січовії«. Вернуться! І піднімуть у лузі червону калину, розвеселять Україну!..

А поляки почали знущатись над нашими людьми в місцевостях, куди переходила дивізія Кравса. Довгий час тривали ревізії й арештування. Отцеві Стефановичеві підкинено зброю, що було й причиною його арештування. Кілька місяців мучили його поляки в Коломийській тюрмі. Випустили зламаного на душі, відібравши в нього здоров'я. На Гуцульщину прибула карна експедиція, що в нелюдський спосіб знущалася над гуцулами. В присілку Жабе-Явірнику напали вони на дім побережника Курищукка й кілька годин катували його за те, що він гостив у себе генерала Кравса. Курищук в короткому часі потім, від жажливих побоїв, помер. Не міг і парох Кутів відзискати здоров'я, що його втратив під час побуту в Коломийській тюрмі.

До Левка я часто заходив. Позичав у нього книжки для читання, цікавився його споминами, які він писав і друкував в літописі »Червона Калина«. Пригадую собі один з його споминів під таким заголовком: »Нас тут триста, як скло, товариства лягло«.

Левко часто любив оповідати про визвольні змагання. Нарікав, що в цей час був брак національної свідомості і дуже мало війська. А до того ще й тиф немилосердно десяткував українську армію. Шукав він безперестанку відповіді на питання: чому другі народи вільні і мають свої держави, а Україна, якої сини не жалували криви ні життя за її самостійність, — і далі в неволі.

Оповідав також казку про чарівну сопілку, на яку, коли б заграти, — сповниться те, що собі чоловік задумає.

От така чарівна сопілка була б придалася під час визвольних змагань. Як заграти на ній, то постало б військо гейби трава чи листя... З могил вийшли б козарлюги; ось полк Дорошенка, полк Богуна, Кривоноса, полк Гайдамацький, — полки за полками; грають коні, як струни цимбалів! Але, на жаль, це лиш казка...

Левко поволі почав піддаватися нервовій системі; почав замикатися в своїй кімнаті і не виходив з неї. Ставав щораз більш сумним, уникав людей. Віджив він знову тоді, коли на Закарпатті проголошено Карпатську Україну. З причини хвороби батька, хоч як бажав бути учасником подій на Закарпатті, — залишився в дома. Та в короткому часі батько помер і він залишився сиротою. Коли ж Галичину зайняла московсько-

большевицька орда, не було у нього вже більше сили жити далі. Ні сили, ні охоти... Він і скоро помер.

Давно перед тим, десь два-три роки після визвольних змагань, помер на туберкульозу і поручник У.Г.А. — Тимко Лгібчук в Старих Кутах. (Пізніше я довідався від колишнього ученика Коломийської гімназії, що Глібчук був найкращим і найздібнішим учнем у тій гімназії).

Не судилось Левкові ще раз йти в бій за волю України. Лежить він в могилі на цвинтарі в Кутах, а біля неї росте буйна липа. Літом, як вона зацвіте, пчоло гудуть, збираючи мед, а в осені сипле з себе пожовкле листя та шепче йому казку про чарівну сопілку і Велике Військо...

I. Візнович

Спогади вояка У. С. С.

(Продовження)

Гора Керлибаба прийняла нас як мамуня і тримала чотири тижні. З «молокососів» зробилось «старе фронтове військо» і як уже ми при звичаїлися до вбитих, ранених, прийшла вістка: «Ідемо в запілля!»

Вийшло, що воно й правда. Змінили нас частини «мамалиги», карного 77-го полку.

Думали ми: Підемо в кадри, родичів, дівчат на відпустці відвідаємо, поробиємо собі мазепинки, бо австріяцькі шапки обридло вже носити, а що найважливіше, попрощаємось із вірними товаришами стрілецької долі — вошами, що гризли грішне тіло без милосердя.

Та не до Бережан чи Розвадова довелось маршувати. Опинились ми в столиці зеленої Буковини, Чернівцях і поповнили місцевий курінь У.С.С.

Дістали ми й «відпочинок»: марші, паради, нічні вправи, — гірш фронтової лінії...

Минають дні за днями. Наша «мамуня», ст. десятник Мудрицький «випосажив» нас у потрібний виряд, а тут приказ: «Строге поготівля!»

Сидимо в казармах, чистимо до нудоти кріси, а підстаршини, гірш чортів,

за кожним рухом стежать, щохвилі в сотенну канцелярію бігають і звідтам ще більш «роз'їджені» виходять.

Що за мара?! — думаємо.

29-го жовтня 1918 р. Далі в казармах. На брамі подвоєні стійки, в місті скріплені стежі.

30-го жовтня. Не вільно нам розбиратися до снання; кріси під рукою, виряд готовий до походу...

12-та год. вночі. Алярм! Кидаємось до зброї. Поручник К. передає сотню новому, правдоподібно з австрійської армії, сотенному. Тихе — «Позір!» «На плече кріс!» — Перша чота вже за брамою, за нею тихо виходить решта сотні... Підходимо до залізничної станції, окопуємось. Але проти кого? Тихо, й нікого не видно...

Отак то на позиції простояли ніч. Ранком знов у казарми. По дорозі ходять австрійські вояки без поясів і розеток.

В казармах приказ: «Відчепити чорножовту австрійську відзнаку! Ми — військо Вільної України!»

Летять в кут розети, чіпляємо Олеговий щит з архангелом Михаїлом, тризубом і двома львами!..

Чіпляємо й співаємо: «Вже воскресла Україна!»

Так пройшов перший листопад 1918 року.

Ранком, перегляд зброї, видавання муніції (по 250 набоїв на один кріс), залізного пайка.

Вночі з 1-2 листопада кидаємо Чернівці. Перед нами дорога на Львів!

Доїжджаємо до Тернополя; звідси потяг посувається поволі, обережно.

Чому? — Не знаємо. Знаємо лиш те, що впала імперія і воскресла наша Держава.

Перед льокомотивою, на віддалі двохсот метрів — дерезина. На ній мій рій із ройовим Т. Сенюком. Вдивляємося у далечинь, шукаємо очима за слідами свіжої землі між рейками й побіч них.

Проїжджаємо мости. На них стійки; вояки й молоді хлопці з синьожовтими опасками.

Довідуємося: ідемо на оборону Львова перед поляками, що заатакували серце молоденької республіки.

Буриться кров і серце бере «шевська пасія»... Ось і Львів, вежі церков. Шукаю очима за ратушною щоголою, одначе, задалеко, щоб побачити рідний прапор.

Вечоріє. В місті — стрілянина. Вискакуємо на рейки й розгортаємося в розстрільну.

Перед нами польська стежа. Без втрат і труду проганяємо «бїду». Тікають стрімголов, кидаючи зброю.

Ми вже у місті. Нас вітає сотня львівських студентів. Молоді-молоденькі; між ними лиш три стрільці в одностроях і один десятник.

Пригадую як сьогодні: молоді обличчя, очі горять незвичайним вогнем, криси якомсь дивно вражають в їх руках. Хоч я сам у їхньому віці, але я — стрілець в однострої, з мазепинкою.

Блїдолиций студент Юрко Ребів звітує про ситуацію на їхньому відтинку (назви відтинка не пригадую).

Вправним рухом настролюємо лезо на кріс — «тримайся Лево! Йдемо тобі на відсіч!!!»

Після 26-го листопада бились ми на львівським фронті. Пригадую молодого студента Василька: посиніле з холоду, худе обличчя, подерті черевики.

Лежить за вуглом кам'яниці, а сльози так і кануть на замок кріса.

— Що таке? — питаю.

— Холодно! — відповідає, — та звільнитися із стійки не хоче, бо в бурсі будуть з нього сміятися.

Не забуду й таку картину: З вікон, дахів Знесіння «пражуть» по наступаючих наших частинах «оброньци Львова». Щохвилини звалюється на кістки хідника, одна, друга зігнута до скоку постать з синьожовтою кокардою на шапці. Платимо вбитими за кожний метр міського каменя.

Аж ось удари копит... Серединою вулиці мчить тачанка, за нею друга, третя. Кулемети з тачанок спрямовані на вікна. На тачанках довжелезні козацькі штики.

Це відділ У.Н.Р. — брати придніпрянці прийшли нам з допомогою!

На передній тачанці, не зважаючи на ворожі кулі, випрямився на весь ріст кременезний козарлюга; в руці шабля...

— Пулемїот вправо! — лунає, таки російською мовою команда, і зойкають «оброньци», тікаючи з домів.

— Пулемїот влево! — Не в мові тут справа. Справа у тому, що два брати, з-під чужомовних окупацій, спільно змагаються за Велике Дїло!

Між нами, теж, дехто вигукує по-«українськи» «Бій го! Чекай, я ці дам польські Львуф!»..

26-го листопада; проріджена наша сотня відходить до села Піски, а далі до Стрия.

Тут приходить до нас четар Олексюк і булавний Камінський та поповнення — самі добровільці.

Моя чота, за великі бойові заслуги одержала новий «титул» — Чота Різунів.

В Стрию проходимо спеціальний, пробойовий вишкіл і 12-го грудня, через Новий Самбір, маршуємо в село Глибока, щоб поповнити 5-тий Курінь Гірської Бригади.

Зустрів нас й привітав на залізничній станції полковник Кравс. (пізніший — генерал).

А далі село Товарна й фронтова лінія під Добромилем.

(Далі буде)

Нам треба застановитись...

Десять «із гаком» років проминуло від того часу, як розкрились брами таборів полонених і «Ді-Пі», й колишній український вояк опинився у самій середині крутіжї емігрантського будня.

Одні з нас погубили на голові волосся, другі загустили вуси й бороди, а майже кожний придбав собі домашнього «шпіса»-дружину й меншу, чи більшу «групу» — дітей.

Час не стоїть на місці. Сивобородий Хронос немилосердно батожить свої баскі коні й намотує рік за роком на колеса невблаганної колісниці життя.

Старіємося ми, підрастають наші діти й хоч-не-хоч доводиться застановитись над питанням:

— Яку кар'єру, який фах добре було б вибрати моему Івасикові, Данкові чи Юркові?

Ясно, що кожний батько хотівби прихилити сонце своєму синові, але проблема фінансів, отих нещасних «кілевих» фунтів, що їх треба здобувати провербiallyними «тоннами» праці, захмарює не одно батьківське обличчя.

Дійсно, яку кар'єру запевнити нашим синам, враховуючи наші заробітки, переважно фізичних робітників? Правда, здібні діти зможуть дістати державну, або іншу стипендію, одначе не всі, — хочемо цього, чи ні, — з наших дітей викажуть відповідний талант, пройдуть усі ті труднощі-іспити, як «елевен плюс», щоб закваліфікуватися на коледжні чи університетські студії й врешті одержати евентуальну стипендію.

А однак хочеться, щоб син не йшов слідами батька, що, з ласки химерної долі, вдягнув на себе комбінезон фабричного чи іншого робітника.

І тут приходить на думку розв'язка: Армія! —

Вправді, саме уже слово наводить на батька спомин про недоспані ночі, тріскіт кулеметів, розриви бомб і батько, колишній вояк, плюне з досади: »Ну, от і сугестія, тьфу!«

Та чи справді воно так, чи справді такий чорт страшний як його малюють?

Ні! Аж ніяк!

Не будемо розводитися над різницею між армією під час війни й під час миру, ні теж над арміями поодиноких держав, це не тема наших міркувань.

Застановимось лише над армією В. Британії, над можливостями, що простягаються перед її вояками!

На розліплених на мурах плякатах, в газетних оголошеннях читаємо: »Зголошуючись до армії, здобудеш фах!«

І дійсно! Здобуваеш фах, не професійного коняра, бульбошкраба, чи бруквоїда, а фах радиста, електротехніка, мотормеханіка, чи іншого в »цивілю« високоціненого й платного спеціаліста!

Те саме з авіацією, фльотою чи Медичним корпусом.

Некваліфікований юнак, по відбутті реченця, на який підписав »контракт«, виходить повнокваліфікованим спеціалістом, з повним забезпеченням дальших студій у вибраній ним ділянці, коли тільки тих дальших студій запрагне.

Поруч із стандартним військовим вишклом (що, до речі, нині дуже мінімальний) доброволець, під наглядом професіоналів, вчиться того, що йому лиш подобається, з чого, після відбуття служби, захоче їсти хліб.

Діти шкільного віку мають змогу, — не чекаючи приходу бранки, чи »віку для добровільного зголошення« — навчатися у спеціальних Кадетських шкслах армії, авіації чи фльоти всіх дисциплін середньої школи, готуються, якщо здібні, до вступу на університет.

Муштра в Кадетських школах обмежена і достосована до віку й фізичної спроможности кадетів. Крім вивчення дисциплін в обсягу »граммер«- чи »гайскул«, хлопчина вчиться дружнього життя з другими хлопцями, виробляє свій характер. Спеціальну увагу кладеться на спортову сторінку шкільного порядку.

Крім вище згаданих студійних активностей, молодий хлопець підготовляється зразу ж на майбутнього старшину-фахівця, і коли прийде час бранки,

після короткого речинця в лавах рядовиків і підстаршин, переходить у старшинську школу.

Коли в нього здібність і охота, двері університету чи коледжу стоять йому отвором, а кошти студій покриває уряд.

Нікого в школі силою не тримають. Хто не хоче, або не може витримати шкільної дисципліни, завжди має право покинути згадану школу.

Кадет, по закінченні університету може залишитися при війську, або перейти в цивільне життя.

Ніяк не можемо й не сміємо забути, що нам конечно треба високоякісних, висококваліфікованих старшин, підстаршин, стрільців, що мали б у «пальцях» усі новітні технічні осяги воєнного ремесла, а з тим і вміння їх відповідно скапіталізувати!

Не сміємо забути, що вояк не лиш «дає», але й вимагає, і що його вимагання завжди мають першенство!

Глянувши на будь-яку книжку, газету, тощо, побачимо, що на першому місці, перед усіма титулами потенціалів міжнародного політикуму красується їх військовий ступінь і, евентуально, військові відзначення.

Наші діти, що прийшли на світ у В. Британії є британськими громадянами. В Британії військова служба — це почесна служба, військове ремесло — почесне ремесло, й коли це ремесло, крім почестей дає ще й такі конкретні, «земні блага» як безкоштовна едукація, першенство в праві на працю і т. д., тоді добре було б над проблемою «Армія і наші діти», пильно, дуже пильно, застановитись.

— 00 —

К. Зеленко

Сучасні збройні сили Німеччини

»Die Demokraten müssen es lernen, mit der Macht umzugehen; sonst geht die Macht mit ihnen um«.

Fritz Erler

Швидка розбудова західно-німецьких збройних сил є одним з найцікавіших мілітарних феноменів наших часів. Тотальна війна 1939-45 років закінчилася для німців повною демобілізацією і повним роззброєнням. 16 мільйонів німців перестали носити зброю; німецька воєнна індустрія лежала в руїнах, а сама країна, втративши в користь Польщі частину східних її земель, знайшлася під окупацією чотирьох різних держав. Безсилля Німеччини тривало, однак, не довго. Вже початки «холодної війни» між Заходом і Сходом створили для німецького народу цілком нові політичні можливості і перспективи. 23. 5. 1949 р. проголошено Західно-німецьку федеральну республіку, в склад якої увійшли території окуповані трьома західними потугами. 7. 10 1949 р. советську окупаційну зону перейменовано на Німецьку демократичну республіку. 26. 5. 1952 р. підписано в Бонні «загальний договір», який збільшив суверенні права федеральної республіки і зробив її членом «Європейської Оборонної Спільноти». 5. 5. 1955 року Німецька федеральна республіка стала, на основі підписання лондонського і паризького договорів, вповні незалежною державою і членом НАТО. Німеччина почала знов розбудовувати свої збройні сили.

У вересні 1959 року західно-німецьке міністерство оборони повідомило, що у збройних силах федеральної республіки служить

вже 220 тисяч старшин, підстаршин і вояків: 137 тисяч в армії, 50 тисяч в летунстві, 21 тисяч в морській флотії і 12 тисяч у відділах територіальної оборони. Плани міністерства оборони передбачають, що до 1963 року німецька «бундсвера» матиме 350 тисяч людей під зброєю. Сама армія поставить тоді до розпорядимости НАТО 12 дивізій або 35 бригад, отже більше, ніж США чи будь-який інший західноєвропейський член НАТО. Німеччина знову стає першорядним мілітарним фактором в укладі міжнародних сил, або, вживаючи слів відомого американського мілітарного експерта і військового кореспондента «Нью-Йорк Таймс», Гансона Болдвіна: «НАТО не було в силі розв'язати проблему, в який спосіб можна б оборонити Європу без Німеччини. Німеччина являється сьогодні наріжним каменем усього мілітарного плянування НАТО... якщо НАТО має зберегти себе як успішний мілітарний союз, то Німеччина мусить залишитися його членом.

Якже ж виглядають ці нові німецькі збройні сили? Яка в них організаційна структура і стратегічні заложення? Які тактичні концепції, зброя і спорядження? Який в них вишкіл, дух, настрої і дисципліна?

Організаційна структура збройних сил

В адміністративному відношенні Західно Німеччину поділено на шість військових округ, що називаються «Верберайх». Коман-

ди тих округ знаходяться в Кельні, Ганновері, Дюсельдорфі, Мюнхені, Візбадені і Штутгарті. Організаційно сухохідльні війська федеральної республіки є оформлені в трьох корпусах, яких головні квартири приміщуються: першого в Мюнстері, другого — в Ульмі і третього — в Кобленці. Хоча стан їхнього спорядження та озброєння є ще неповний, німці мають вже в оперативній готовості і під командою НАТО сім дивізій, і вони розміщені в Німеччині за таким пляном: перша піхотна (панцерних гренадирів) в Ганновері, друга піхотна — в Гіссені і третя піхотна — в Регенсбурзі; третя танкова в Гамбурзі і п'ята танкова — в Кобленці; гірська — в Міттенвальді і парашутна — в Есслінгені. Кадри для дальших чотирьох дивізій моторизованої піхоти є вже зформовані, а для п'ятої будуть в 1960 році. В загальному, німці матимуть 12 дивізій під зброєю: сім — моторизованої піхоти або панцерних гренадирів, дві танкові, одну парашутну і одну гірську. Всі ці дивізії будуть в повній оперативній готовості на 1-го квітня 1961 року, коли в армії служитиме 200 тисяч вояків (переважно добровільці).

Від 1958 року німці почали присвячувати щораз більше уваги розбудові відділів т. зв. територіальної оборони, до компетенції яких входить льокальна наземна протилетунська оборона. Служба в тих відділах є коротша ніж в армії і вони (відділи) не підлягають команді НАТО. Загальне керівництво територіальною обороною лежить в руках команди територіальної оборони при федеральному міністерстві оборони. Тій команді підлягають територіальні штаби кожної військової округи, команди гарнізонів і полігонів, як теж відділи безпеки, протилетунської оборони, інженерні, зв'язку, поліції, транспортові і постачання, а крім того військові школи і шпиталі.

Розбудова німецького летунства поступє значно повільніше вперед, ніж розбудова армії. Від половини 1958 року німці мають в оперативній готовості два авіозагони транспортних літаків типу французького «Норатлас» по 30 літаків у кожному і два авіозагони легких винищувачів «Ф-84», по 25 літаків в кожному. Крім того передано в травні 1958 року для активної служби два авіозагони морського летунства: загін для різних завдань і загін для поборювання підводних човнів. Обидва авіозагони є споряджені британськими літаками; перший денним мисливцем «Сі Говк», другий — літаком «Фейрей Ганнет».

В сучасну пору кінчиться оформлювання трьох дальших авіозагонів винищувачів, одного авіозагону мисливців і одного — розвідувальних літаків. До 1963 р. плянується закінчити будову західнонімецького летунства. Тоді німецьке летунство буде мати: п'ять авіозагонів транспортних літаків, вісім загонів винищувачів, п'ять розвідувальних загонів, десять авіозагонів мисливців, — разом, приблизно, 3.400 літаків. Персонал летунства нараховуватиме тоді 100 тисяч людей. Німецьке летунство має тепер в ужи-

ванні канадський мислинець «Ф-86 Сейбр», який, одначе, уступає перед швидшим і кращим американським «Ф-104-Старфайтер»-ом. Американський винищувач «Ф-84» буде теж незабаром замінений іншим літаком, але ще не відомо яким. «Оперативною» і командною мовою в німецькому летунстві є мова англійська.

Найбільша проблема в німецькому летунстві це брак інструкторів і повільний наплив високоякісних добровільців. В 1958 р. Німеччина звернулася до Великої Британії з проханням «визичити» німецькому летунстві 100 британських інструкторів-пілотів. Велика Британія це прохання задовільнила. Більшість британських пілотів затримуються в Німеччині на три-п'ять років.

Західно-німецька морська фльота покищо не велика. До 1963 року вона повинна б мати 22 ескадри, переважно легких кораблів і суден-винищувачів, фрегат, міноносців і підводних човнів. Сьогодні вона має вже біля одної четвертої запроєктованого складу, а саме: 2 підводних човни, американський винищувач «Антоні», сім модерних британських фрегат кляси «Гант» або «Блек Сван» і поважне число малих суден. Головним завданням німецької фльоти на випадок війни була б оборона Балтицького моря, на якому СССР має флоту з 6 крейсерів, 150 підводних човнів і 70 винищувачів.

Політичні і стратегічні заложення

Найбільшою гарантією безпеки Західної Німеччини є її приналежність до НАТО. Згідно з постановою оборонного північно-атлантицького пакту, збройний напад на одного з членів НАТО спричиняє проголошення війни всіма членами НАТО. У випадку, отже, нападу на Німеччину — всі її 14 союзників прийшли б з негійною допомогою. На території Німеччини перебувають, крім німецьких сухохідльних формацій і летунських з'єднань, також британські, американські, французькі, канадські і бельгійські сухохідльні і повітряні сили. Їх завданням було б сповільнити і евентуально здержати наступ советських моторизованих і танкових дивізій на Західню Европу на випадок війни.

Німеччина покищо не має жадної термоядерної зброї і, зрештою, такої зброї їй не дозволено продукувати. Однак, вона має американські літаючі бомби типу «Матадор» і «Мейс», як теж ракети «Гонест Джон», що вистрілюються на землі до наземних цілей, всі, очевидно, без атомових головок. Далі, Німеччина покищо не погодилася на конструкцію баз на її території для далекобійних ракет, мотивуючи це тим, що найвсжча артилерія не повинна перебувати в першій лінії. В загальному, німцям йде про розбудову гнучких і збалансованих збройних сил, які були б готові до ведення різних родів війни, в різних обставинах.

Тактичні заложення зброя і спорядження

19 червня 1958 року міністер оборони Західної Німеччини Штраус, формально заявив у Бонні, що його міністерство рішилось перебудувати німецьку армію у структураль-

но-тактичному відношенні на зовсім нових основах. Головною бойовою формацією, що охоплює комбінацію різних родів зброї, є вже сьогодні не дивізія, а бригада. Метою цієї реорганізації — створити збройну силу, достосовану до оборони і протинаступу, що складалася б з високоякісних і самовистарчальних формацій. Сьогоднішні німецькі бригади нараховують 3.000-4.000 вояків і розділяються на піхотні (панцерні гренадири) і танкові, при чому обидві мають відділи звичайної і протилетунської артилерії, зв'язку, інженерні та одиниці служб. Дивізії, що під час війни нараховували 20 тисяч вояків, перетворюються у т. зв. командні групи. До їхнього складу входять чотири бригади одного або другого типу. Разом німці мають 35 бригад.

На підставі ось такої реорганізації виглядало б, що в німецькій армії вже більше не буде піхотинця: всі панцерні гренадири, інженерні частини, відділи розвідувальні та зв'язку будуть споряджені опанцереними возами на гусеницях. Ці вози і будуть головним транспортом усіх нетанкових елементів армії. Така розв'язка справи дозволятиме не тільки на тісну співдію тих елементів із танковою зброєю, а гарантуватиме в один час забезпечення проти теплової і атомної радіації на атомному побоевищі. Німці мають покищо два типи опанцереного воза на гусеницях, французький віз марки «гочкісс» і швайцарський — марки «Гіспано-Суїза». Цим першим споряджено розвідувальні ескадрони танкових бригад, а другий був призначений для панцерних гренадирів. Хоч і замовлено випродукувати цей другий тип опанцереного воза в кількості 4.000, то він ніяк себе не виправдав і тому німці хочуть заступити його іншим, не відомо, покищо, яким.

Другою журбою німців це потреба відповідного танка для їхніх двох танкових дивізій і танкових сотень у дивізіях панцерних гренадирів. До цієї пори німці купували середній американський танк «М-48», але й цей танк вже їх сьогодні не задовольняє. В грудні 1959 року внесено постанову про співпрацю німецьких і британських конструкторів, що мають спільними зусиллями сконструювати т. зв. європейський танк. Британці фаворизують важкий і сильно опанцерений танк із великою гарматою, тоді як німці зацікавлені легким і швидким, але теж добре озброєним танком. Перші Прототипи будуть випробувані вже в 1960 році. На думку ген.-майора Мунціля, німецького інспектора танкових військ, це повинен бути дуже низький і рухливий танк вагою приблизно 35 тонн, озброєний гарматою (105 мм). Його двигун порушується б пальним для двигунів Дізеля, що означало б значне збільшення його оперативного засягу. Ці модерні танкові сили повинні бути готові до акції кожноразно і протягом цілого дня і виповняти їхні збірники пального тільки раз в добу, найрадіше вночі. Уже сьогодні німецькі танкові бригади можуть бути самовистарчальні на час 5-х днів; най-

конечніші припаси доставляється їм у той час тільки гелікоптерами.

Зброя і спорядження німецької армії є різного походження. Амуніцію купують німці в Туреччині, кулемети в Іспанії, малу автоматичну зброю в Бельгії а гармати в Швеції. Протитанкові ракети «Кобра» продукують німці самі. Їх виробляє фірма «Бельков» у Штутгарті. Так само будують вони чимало кораблів в кораблебудівельних верстатах Бурмайстер в Бремени, Штюлькен в Гамбурзі, Кретер в Рендсбурзі. Недавно теж літакобудівельна фірма Мессершніт-Гайнкель одержала ліценцію на будову американських літаків.

Новий підхід до збройних сил — проблема виховання, вишколу і боездатності

Перед кожним дослідником розвитку і будови збройних сил німецької федеральної республіки, що постала на руїнах Третього Райху і всієї його мілітарної, до великої міри тоталітарної, традиції, вирінає важливе питання — наскільки, при розбудові її цих збройних сил відступлено від старих, глибоко закорінених, переважно пруських а відтак гітлерівських військових традицій, і які іновачії та зміни, не так організаційного і технічного, як радше психологічного, виховного і вишкільного характеру, в них заведено?

В Західній Німеччині покладено перш за все натиск на демократизацію армії, намагаючись перетворити кожного вояка в т. зв. «громадянина в однострою». Права підстаршин, що колись були пострахом вояків, значно зменшено; вояк має право носити цивільне вбрання після служби; кожної хвилини він має право залишити свою військову частину, коли він не в службі; для старшин і підстаршин, що обходяться погано з вояком, передбачені високі кари; в армії не вживається більше підкованих чобіт і тісних одностроїв; муштру зменшено до мінімуму.

Головною рушійною силою, що стоїть за радикальним зреформованням збройних сил був і є полковник граф Баудісін. Молодий, більше інтелектуал, ніж вояк, він був старшиною в штабі маршала Роммеля в північній Африці, де й попав у британський полон в 1941 році. Він твердить, що в майбутній війні німецький вояк боротиметься проти значно сильнішого чисельно ворога. В таких обставинах його успіх в бою залежатиме від кращого спорядження й вишколу. В наскрізь змеханізованих збройних силах кожний вояк мусить мати відповідний технічний вишкіл, мусить уміти думати і діяти самостійно, брати на себе відповідальність, як теж вживати багато родів скомплікованої зброї. Для того, на думку полк. Баудісіна, замало було б сліпої і бездумної дисципліни колишнього піхотинця. Тому муштру належить замінити освітою, плеканням самодисципліни і цілеспрямованим вишколом. До більшої, ніж колинебудь перед тим, міри, якість нового німецького вояка залежатиме від якості його старшини. Лояльність вояка до старшини — побудована в минулому

на страху і дисципліні — повинна змінитися на пошану, побудовану на довірі. Одною з вимог у старшин це те, що кожний є зобов'язаний служити дев'ять місяців як звичайний вояк. Вояцьку твердість, видержливість в новій армії плекається не шиканями на площі для муштри, а постійними вправами в терені.

Проте в Західній Німеччині відчувається далі певну байдужість до війська. Багато молодих німців залюбки говорять: «Робіть собі військо, але без мене». Одні з них вважають, що географічно Німеччина є фактично «безборонна», другим не подобається, що її збройні сили є тільки маленькою частиною великого блоку, якого головне командування є за кордоном, а не у Німеччині, треті, врешті, роблять кар'єри в німецькій індустрії де працюється приємніше і краще заробляється.

А як буде боротися вояк на випадок війни? На це питання навіть самим німцям важко відповісти. В чому тут справа? — Німецькі старшини, з якими доводилось мені на цю тему говорити, запевняли, що справа тут не в байдужості або прокомуністичних інструях німецького вояка, а радше в відсутності тих історичних мотивів, які були головною моральною рушійною силою для німецького вояка протягом довгого часу. Патріотизм, наприклад, не має тут жадного застосування, бо на випадок війни багато німецьких вояків будуть змушені воювати проти членів їхніх власних родин у Східній Німеччині. Багатьом німцям патріотизм нагадує

нацизм, до якого, після досвіду в час другої світової війни, їх не притягає. До всього того доходить ще загальний скептицизм, що впливає частково із знищених старих ідеалів, відсутности нових, сучасного зматеріалізованого життя і повних іроніч спогадів про тотальну демілітаризацію Німеччини альянтами, чотирнадцять років тому.

Яких заходів вживають німці для піднесення моралі їхніх вояків і для скристалізування їхніх поглядів і наставлень? Боротьбу за душу і ум вояка ведеться різними методами. Постійна дискусія і регулярне обговорювання політичних проблем є одним з найважливіших аспектів вишколу. Це, очевидно, не має нічого спільного із політичною індоктринацією тоталітарного характеру. Військові чинники мають, напр., дуже інтелегентний підхід до ефективного поборювання повені комуністичної пропаганди із Східньої Німеччини, що намагається всіма силами розкласти нову німецьку «бундесверу». Всім воякам, напр., роздається листівки і брошурки і обговорюється їхній зміст в подробцях на частих дискусійних сходинах вояцтва. Старшини, натомість, від командирів куренів вгору, зобов'язані відбувати спеціальні курси в школі для «інерефюрунг» в Кобленц-Прафендорф, на яких викладається міжнародне і мілітарне право, військова дисципліна, політичні науки, психологія, історія і теологія.

Процес розбудови модерних німецьких збройних сил починає, отже, набирати щораз то конкретніших форм.

Рецензії

Аналіза великих військових помилок

Полковник А. Гутард: ВІЙ ЗА ФРАНЦІЮ В 1940 РОЦІ. Лондон 1958. Видавництво Фредерік Коллеп, стор. 280.

Colonel A. Goutard: THE BATTLE OF FRANCE, 1940, London 1958. Frederick Müller Ltd., pp. 280.

Гайнц Шрөтер: СТАЛІНГРАД. Лондон 1958. В-во Майкел Джозеф, стор. 263.

Heinz Schröter: STALINGRAD. London 1958. Michael Joseph, pp. 263.

Кожний уважний дослідник минулого стверджує без труднощів, що один з найбільш гірких і потрясаючих ударів, які спадають на ту чи іншу націю є її мілітарна поразка. Це стосується особливо тих народів, які все глибоко вірили в їхню мілітарну потугу і непереможність, як, напр., французи і німці. Не дивно, отже, що науковці і дослідники, які не хочуть живити їхні нації фальшивими легендами і фантастичними мітмами, беруться за холоднокровне досліджування цих поразок, намагаючись знайти відповідь на питання, чому вони не перемогли, а соромно програли?

Чим далі ми відбігаємо від подій другої світової війни, тим більше книжок і наукових студій появляється кожного року, в яких аналізується і описується в подробцях різні аспекти тієї найбільшої в історії людства,

війни. Всі ці праці, в загальному, роблять велику прислугу даній нації, особливо її історичним наукам: вони розкривають невідомі матеріали, намагаються знайти об'єктивну правду, подають причини успіхів і перемог і дошукуються факторів, що лягли в основу невдач. Вони являються необхідною лектурою для кожного відповідального військовика, сумлінного науковця і серйозного політика. До таких праць і належить праця полк. Гутарда — солідна, об'єктивна і повна глибокого критицизму. Впроваджуючи читача у розроблювану автором проблематику відомий експерт від мілітарних справ, сотник Б. Г. Лідель-Гарт, пише так: «упадок Франції в 1940 р. змінив хід історії — змінив на гірше. Її фронт заломився протягом шістьох днів, а її уряд здався за менше, ніж шість

тижнів від початку наступу Гітлера на Захід. В наслідок тих скорих подій війна тривала шість років і поширилася на увесь світ із страшним безпосереднім результатом для мільйонів людей і далекойдучими наслідками для західньої цивілізації. Тому то причини тієї катастрофи є справою величезного зацікавлення».

Про причини поразки Франції створився цілий ряд поглядів і легенд. Спочатку говорилося, що усьому винуваті генерали і вояки, яким приписувано байдужість, трусливість і брак бойового духу. Пізніше це доповнено ще легендами про зраду, дефетизм, акції п'ятиколонників, корупцію і непереможну німецьку силу. Щойно тепер починає в цьому відношенні приходити до голосу історична правда, звичайно, повільно наздоганяє усякі легенди і вже полк. Гутгрд іде значно даліше і глибше у шуканні причин французької катастрофи. Він приходить до переконання, що вона була спричинена перш за все мілітарними, а не якимись іншими факторами — французи послуговувалися перестарілою мілітарною доктриною, або, як каже сотн. Лідель-Гарт, «темпо танкової війни спаралізувало цілком французьке головне командування, якого уми працювали ще категоріями 1918 року».

Чи Франція мала шанси на перемоги в 1940 році?

На це питання намагається знайти ясну і переконливу відповідь полк. А. Гутард. Він стверджує: «Якщо йде про нагоди для перемоги, існування яких заперечувано тільки тому, що їх не використано, то вони справді існували. Ми були мало підготовлені, щоб їх використати. І наше бажання боротися покинуло нас: таким чином ми їх втратили». Ті втрачені нагоди і є головною темою дослідження, за яке взялися бистрий ум і непісичне перо полк. Гутарда. Він каже, що «мілітарний потенціал Німеччини і Франції був майже однаковий в 1939 році, — німці мали тільки сильніше летунство і більше протилетунської артилерії. Крім того на тактичному рівні французи цілковито завели. через максимальне використання танкових сил (що дорівнювали німецьким) і їхнього летунства. Вони непотрібно розпорозили своє летунство та 2.500 танків, як зброю, що мала допомагати піхоті, використовуючи їх тільки в оборонній ролі, а не як самостійну зброю. І це роблено тоді, коли ворог рішуче виграти коротку війну «кинувши всі його сухоцільні і летунські сили в одному сконцентрованому зусиллі проти нашої армії». — каже полк. Гутард.

Далі, він твердить, що катастрофа 1940 р. має своє коріння у невиконанні зобов'язання, яке дав французький головнокомандуючий, генерал Гамелен. Польщі. На основі договору з 15 травня 1939 р. французька армія зобов'язувалася на випадок німецького нападу на Польщу «розпочати офензиву більшістю її сил у п'ятнадцятий день війни». Коли

1-го вересня 1939 року Гітлер кинув свої найкращі 44 дивізії (в тому всі танкові і моторизовані та усе летунство) проти Польщі, він залишив для оборони західніх кордонів Німеччини тільки 32 цілком невисколені запасні дивізії, які були скріплені тільки одинадцятьма регулярними дивізіями. «На західньому фронті, — як виявив пізніше німецький генерал Вестфаль, — німці не залишили у вересні ні одного танка і мали амуніції тільки на три дні війни». Ген. фон Леб, німецький головнокомандуючий на заході, не мав жадних резерв і «тільки старі мисливські і розвідувальні літаки». Все, одначе, що зробив Гамелен для використання цієї величезної нагоди і виконання даної полякам гарантії було «щось в роді офензиви в районі Саари», яка закінчилася 12-го вересня 1939 р., хоч французи мали у цей час до їхнього розпорядження 90 найкращих регулярних дивізій, 2.500 танків і бронемашин і понад 10.000 гармат.

Сім місяців пізніше, 10 травня 1940 року, Гітлер, лишивши тільки зовсім малі сили на Сході, кинув усю свою збройну силу проти Франції. Передішку між польською і французькою кампанією він використав уповні — німецьку мілітарну доктрину доповнено тактичною лекцією з польської кампанії; зформовано, вишколено і споряджено 44 нові дивізії; піднесено продукцію танків; п'ять існуючих танкових дивізій доповнено п'ятьма новими і помітно скріплено летунство. У Франції натомість: лекцію польської кампанії зігноровано комплетно; занедбано вишкіл і не створено жадної стратегічної мобілізаційної резерви; витрачено багато часу й енергії на копання окопів, скріплювання ліній Мажино, готовлячись до позиційної війни на зразок першої світової війни.

Але навіть і в цій кампанії сили були майже рівні: проти 135 німецьких дивізій стояли на західньому фронті 126 дивізій — 94 французькі, 10 британських і 22 бельгійські, добре озброєні і споряджені, але із перестарілою мілітарною доктриною і неактуальними стратегічними і тактичними концепціями. Ці дивізії і залишилися перфектним прикладом армії, що приготовлялася виграти останню війну минулого, а не першу війну майбутнього.

Одиноким хіба виднішим місцем на картині тодішніх невдач є факт, що Гітлер і німці теж робили помилки і не використовували належно всіх нагод. 24 травня 1940 року Гітлер затримав над Ааським каналом танкові з'єднання Гудеріана і Райнгардта (12 миль від Дюнкерку), дав французам і англійцям час і нагоду приготувати евакуацію частини їхніх амій. До 4 червня 337 тисяч альпійських вояків покинули береги Франції і в цей спосіб врятувалися перед німецьким полоном. Три роки пізніше вони вернулися назад на континент, щоб взяти участь у великому бої, який тим разом закінчився повною поразкою Гітлера і його армій.

Сталінград — один із вирішних боїв історії

Сталінградський бій виразно показує нам, як Гітлер, австрійський капраль запасу, що розбив у 1940 році армії, керовані світової слави маршалами, почав сам робити неймовірні помилки вже два і пів року пізніше, коли усі його капральські слабості вийшли наверх.

Про Сталінград написано вже чимало книжок, кращих і гірших. Недавно опублікована книжка Гайнца Шретера п. з. «Сталінград» належить до найкращих. Автор книги був під час облоги в Сталінграді як воєнний звітодавець. Техих звітодавців було там тридцять. Тільки три із них залишилися живими. Ще в лютому 1943 року, зараз після капітуляції шостої армії, уповноважено Шретера написати «Рапорт про Сталінград». В рапорті, однак, було забагато правди і міністерство пропаганди оцінило його книжку як «нестерпну для німецького народу». Вона не могла повитися тоді, в умовах тоталітарної цензури.

Баянс німецької катастрофи під Сталінградом справді страшний. 17-го жовтня 1942 року шоста армія мала 334 тисяч вояків. Біля 39 тисяч з того числа відступили на захід під час окружувального наступу советських армій (19-21 листопада), і уникнули оточення. До 24 січня 1943 р., себто до часу коли німці втратили останнє леговище в Сталінграді, евакуйовано літаками 29 тисяч ранених. 3-го лютого, на 75-й день облоги «твердиня Сталінград» скапітулювала — 123 тисячі голодних, промерзлих і виснажених німців пішли у советський полон. Після війни тільки 5 тисяч вернулося до Німеччини.

Хто ж відповідає перед історією за цю неймовірну катастрофу? На думку автора — три особи: Гітлер, Герінг і головнокомандуючий шостою армією Павлюс. Спочату «Гітлер став жерстою власної цілком фальшивої оцінки сил ворога», — каже Шретер. Вліті 1942 р. Гітлер поставив перед арміями схільного фронту два різні завдання: взяти Сталінград і захопити Кавказ. Виконання цих завдань було понад сили тих армій. Осінню цього ж року, коли шоста армія застрягла під Сталінградом і все показувало на те, що советські армії пригтовляються до великого протинаступу, йому з усіх боків дораджували відтягнення шостої армії до нової зимової оборонної лінії. Він не погодився ні на відступ, ні не після підкоплення, щоб втримати існуючий фронт. 22-го листопада шоста армія оточена. Її міг врятувати лиш прорив з кінця. Нагод для прориву було аж дві — 25 листопада і між 12 і 24 грудня, коли четверта танкова армія фон Гота підійшла до Сталінграду у віддалі 30 миль з південного заходу. В першому і другому випадку Гітлер заборонив прорив в останній

хвилі, коли вже все до прориву було готове. Такий прорив заперечував його принцип: «Там, де стала нога німецького вояка, там він і залишається». І залишився там німецький вояк — назавжди. Коли 24-го січня 1943 р. Павлюс звітував: «Війська без амуніції і харчів... ефективно командування далі не можливе», він рівночасно просив дозволу на капітуляцію. На це Гітлер йому відповів: «Шоста армія триматиме свої становища до останнього вояка і до останнього набою». Безглузде нищення шостої армії продовжувалося ще десять днів. Передбачення ген. Цайцгера, шефа штабу сухопутних військ, що перед тим уже остерігав «Є прямо злочином залишити шосту армію там де вона бачер е. Ціла армія неминуче скривавиться і загине», — сповнилося вповні.

Другим винуватцем сталінської трагедії був Герінг, головнокомандуючий німецьким летунством. Коли Гітлер вже погодився був підписати наказ про прорив шостої армії 24-го листопада, він під намовою Герінга змінив уже слідуючого дня свою гадку. Герінг гарантував Гітлерові, що він доставлятиме шостій армії 500 тонн постачання денно літаками. Шоста армія домогалася 750 тонн денно. До 10-го січня, одначе, шоста армія одержувала пересічно тільки 102 тонни денно, а після цієї дати тільки 42 тонни. Це було нічого в порівнянні з дійсними потребами шостої армії, хоч при вержанні того повітряного мосту німецьке летунство потерпіло болючі втрати. Воно втратило: 536 транспортних літаків, 149 бомбардувальників, 123 мисливці і 2.196 осіб летунського персоналу.

Щодо Павлюса, то він два рази відкинув можливість врятування шостої армії, мимо того, що до прориву намовляли його всі — його зверхники з армійських груп «Б» і «Лон». Його головний штаб і його підлеглі. Він однак, виявив безоглядний послух Гітлерові. Як повинен був Павлюс вийти з цієї ситуації? Щед інженерних військ шостої армії полк. Селле, бачив ось яку розв'язку: «Пан генерал повинен був зігнорувати накази. Ще в листопаді пан генерал повинен був сказати Гітлерові: я борюся в тому бою з шостою армією і для шостої армії. Заки цей бій триває, моя голова належить тій армії. Після того бою, мій фірере, вона належить до тебе».

Контром своєї голови Павлюс міг врятувати велику армію. Він цього не зробив. Він тільки плянув на Селле і сказав: «Я е світомай того, що історія вже мене засудила». Так ось Гітлер пожертвував цілу армію на вітатні власного особистого престіжу, а Павлюс, більш блискучий штабовий офіцер, ніж головнокомандуючий, якого серце було близько з долею його військ, — не знайшов сили цьому спротивитися.

К. Зеленко

Військова хроніка

У цій статті автор сконцентрував свою увагу на реєстрі принаймні деяких важливіших мілітарних і технологічних новотворів у збройних силах різних країн. Він надіється, що це допоможе читачеві створити приблизний образ цього велетенського технічного поступу, якого ми є свідками під сучасну пору. — Примітка автора.

Мобільні викривачі і винищувачі мін

Американські збройні сили одержали недавно встановлений на «джіпі» викривач мін. Своім засягом він покриває біля шість стіп простору. Розшукувальне кільце, що звисає постійно спереду «джіпа», є злучене гідравлічним механізмом із двигуном та гальмою. Наявність поблизу мін затримує негайно автомашину. Викривач і його спорядження важать біля 700 фунтів.

Крім згаданого викривача введено в ужиття ще й інший прилад, а це для нищення мін. Цей прилад має форму валу, що, прикріплений до танка, котиться поперед нього і розриває заховані міни ще заки вони можуть ушкодити самий танк або його гусениці. Цей вал можна дуже скоро складати і розбирати. Він складається із цілого ряду коліс, що мають чотири стопи в діаметрі і шість цалів (інчів) grubости. Колеса наложені на окрему вісь. Вони є зроблені з високоякісної сталі, що витримує вибух найважчих мін. Вал зовсім не перешкоджує танкові в акції, а в випадку потреби його можна відчепити від танка при допомозі спеціального механізму, не виходячи з танка.

Окопи за півтора хвилини

Спеціальний прилад, що складається з недовгої, уміщеної вертикально на триніжку труби, копає поважної глибини окопи в часі 90-ти секунд. Прилад цей вистрілює в землю вибуховий набій, що діє щойно за півтора хвилини. Після того постає яма, глибока на чотири стопи, довга на чотири і пів а широка на півтора стопи. Винахідниками цього приладу — американці, але ним користуються теж і інші країни — члени НАТО.

Новий американський парашут

Недавно американцям вдалося сконструювати новий тип парашута, що матиме велике пристосування для літаків, гелікоптерів і недавно винайдених т. зв. літаючих п'ячформ. Новий парашут відкривається на всю ширину при допомозі вибухового матеріалу, з часі вісім десятків секунд. Для відімкнення звичайного парашута треба, приблизно п'ять-шість секунд.

Транспортний літак-великан

Швидке перекидання військових формацій і важкого воєнного спорядження можливе сьогодні тільки при допомозі великих транспортних літаків, що їх кожна держава

хотіла б мати в належній кількості. Це виявилось під час Суезького конфлікту в 1956 році та в час минулорічних подій на Середньому Сході. Недавно американці увели в загальне вживання нові великі транспортні літаки для перевозу великого вантажу, «С-133-А», що, відповідно змодифіковані, можуть перевозити теж 200 вояків у повному бойовому спорядженні. Літак-великан, якого корпус має 90 стіп довжини і 12 стіп ширини, має у своїй задній частині двері; ними може в'їжджати і виїжджати кожний механічний віз, однак не вищий ніж 12 стіп. Цей літак порушується чотирма двигунами, по 6.000 механічних коней сили кожний. Він може перевезти 25 тонн вантажу на віддалі 4.030 миль або 50 тонн на віддалі 1.300 миль. Щоб перекинути із США на Середній Схід всі бойові елементи нової пентомічної дивізії, потрібно 200 літаків типу «С-133-А». На перекинення цілої дивізії треба 272 літаків і 10 днів часу.

Новий советський гелікоптер-великан

Минулого року в СССР почали будувати — для потреб збройних сил — новий тип гелікоптера, який вважається за найважчий гелікоптер в світі. Він важить, приблизно, 66.000 фунтів і може нести 28.500 фунтів вантажу, або 80 вояків у повному бойовому спорядженні. Великий, п'ятилопатний пропелер, що має 115 стіп у діаметрі, порушується двома турбогвинтовними двигунами типу «Соловійов» по 4.000 механічних коней сили кожний. Його максимальна швидкість — приблизно 140 миль на годину.

Газ, що створює паніку

В лабораторіях американської армії відбуваються цікаві дослідження нової «зброї» (якщо її можна, взагалі, назвати зброєю). Мова тут про певний рід газу, якого ужиття на полі бою так міцно впливатиме на нервовий стан противника, що найбільш хоробрі його відділи перемінують їх в товпу до краю перестрашених боягузів. Близькі відомості про цей газ подав свого часу ген.-майор А. Шобург. Він сказав, що масове вживання такого газу під час війни вможливило б принаймні частину врятувати від смерті і поранень. Ці досліди відбуваються покищо із звірятами і доказують, що навіть «найхоробріші» коти, хоч і бачать мишу, — під впливом газу залишають свою жертву і якнайшвидше утікають з цього місця.

«Ротодіч» —

комбінація гелікоптера з літаком

Великою сенсацією на різних летунських виставках є демонстративні лети збудованого в 1958 році британською фірмою «Фейрей» літака-гелікоптера. Літак цей, що несе 48 пасажирів або 4¹/₂ тонни вантажу, підноситься й опадає вертикально, подібно, як гелікоптер, але коли досягне відповідну ви-

соту, летить горизонтально вперед, як кожний літак, із швидкістю 185 миль на годину у віддалі до 400 миль. Його корпус є збудований так, що може бути легко достосований до військових або цивільних потреб. Він порушується двома турбогвинтовними двигунами марки «Напіер Еланд». Це перший такого типу літак у світі.

Революційна техніка форсування рік
Недавня демонстрація нового понтонного спорядження французькими інженерними військами, що відбулася в Раштадті (Німеччина), може справді зреволюціонізувати техніку форсування рік і водних перешкод. Конструктором цього спорядження є французький старшина інженерних частин, полк. Гіллуа. Продукція виробу вже розпочалася і, крім французької армії, вживатиме також британська армія.

Основною частиною нового виробу є металевий понтон, прикріплений до шасі на чотири колеса. Понтон порушується двигуном Дізеля з силою 225 механічних коней, що також порушує пропелер, коли понтон знаходиться на воді. На дорозі понтон порушується із швидкістю 40 миль на годину, а у воді може розвинути швидкість від 6 до 7 вузлів на годину.

Крім понтону, до виробу ще належать: палуба, поруччя, земневодний порон і штурмовий місток. Водій і сигналіст мають приміщення в окремій будці, а залага, що складається з чотирьох воєків, має малі приміщення в корпусі понтону. На палубі знаходиться палубне спорядження довжиною 26 стіп і 13 стіп ширини. Поруччя, що лучить понтони між собою і з берегом, має теж 26 стіп довжини. Чотири понтони з палубним влаштуванням і два поруччя дають малий порон, що може перевезти вантаж до 80 тонн ваги, як, напр., атомову артилерію або важкі танки. Більша кількість понтонів з палубним влаштуванням творять також плаваючі мости.

Під час показових вправ в Раштадті залага понтонів, що нараховувала 40 воєків, збудувала міст довжиною 250 стіп за нецілої пів години. Вона не потребувала жадної допомоги, ні додаткового виробу. Розбирання моста і відставлення його складових частин у безпечне і замасковане місце тривало більше, ніж чверть години.

Зайвим було б тут доказувати значення цього нового спорядження для війни в атомових умовах. Воно дозволить будувати швидко мости з присмерком і розбирати їх ще швидше перед світанком. Ворог не тільки що не матиме цілеспрямування для летунської чи ракетної атаки, але йому буде також дуже важко зорієнтуватися в рухах, плянах і намірах противника.

На порозі нової доби в морській стратегії

Розвиток нуклеарного підводного човна з одного боку і вдосконалення нового американського балістичного стрільна «Поляріс» (засяг 1.500 миль) з другого, може спричинити нові революційні зміни в морській

стратегії. Стрільно «Поляріс», якого масова продукція мала розпочатися аж в 1962 році, стоять до розпорядження американської флотії вже з початком 1960 року. Якщо США матимуть більшу кількість цих стрільн, особливо в оперативних підводних човнах, советам буде незвичайно важко знищити ті плаваючі бази з відплатною зброєю, бо вони могли б заховатися під арктичним льодом або близько побережжя країн під комуністичним пануванням.

«Поляріс» нестиме водневу головку, якої вибухова сила рівняється трьома мегатонами (відповідає трьома мільйонами тонн динаміту), і яка важитиме 1.650 фунтів. Саме стрільно має 47 стіп довжини, 400 см в діаметрі і є порушуване двигунами, що вживають сухий погінний матеріал.

Теоретично, флотія нуклеарних підводних човнів, озброєних стрільними «Поляріс», могла б залишитися на морях два роки, і, коли потрібно, то навіть цілий час, під водою. Перший нуклеарний підводний човен «Джердж Вашингтон», спеціально сконструйований для вистрілювання балістичних стрільн з поверхні води і з-під води спущений в США на воду 9. 6. 1959 року, а другий такий човен «Патрік Генрі» — 22. 9. 1959 р. Оба човни матимуть по дві комплектні залози, що будуть чергуватися періодично, і які складатимуться з 10 старшин і 90 моряків кожна.

Нова протитанкова зброя

Групі британських фізиків і балістичних фахівців вдалося недавно сконструювати керувану протитанкову ракету надзвичайної ефективності — легку, некомпліковану в обслузі і такої сили, що може знищити кожний, сьогодні відомий, танк на віддалі 2.000 ярдів. Ракета ця продукується у фірмі Вікерс-Армстронг і її тимчасова назва — «Вікерс 891». Вона має один ярд довжини і важить разом з портагивною скринькою (що може служити за викидальну п'ятакформу) 45 фунтів. У цьому відношенні вона є значно кращою від американської протитанкової ракети «Дерт», якої викидальна п'ятакформа вміщена на «джіпі», чи від французької «СС-10», якої контрольний інструмент важить понад 100 фунтів. Найважливішою, однак, прикметою нової ракети є її некомпліковане керувальне приладдя, подібне до пістоля, що уможливило кожному піхотинцеві бути в значній віддалі від самої ракети. Керувальний прилад є отриманий із самою ракетою тонким дротом, що дозволяє контролювати ракету в леті, аж доки вона не вдарить у призначену ціль. Крім цього нова ракета відзначається незвичайною акуратністю поцілу.

В тактичному розумінні ракета не тільки дає велику пробойову силу вогню малим і рухливим піхотним і парашутним відділам в наступі і обороні, але теж допоможе організувати ефективну протитанкову оборону при мінімальному вкладі людського елемента.

ДО ВОЯЦЬКОГО З'ЇЗДУ

»СУРМАЧ«

подаємо кілька думок з нагоди нашого річного вояцького З'їзду.

Вже третій з черги З'їзд українського вояцтва у Великій Британії. Він відбудеться 30 січня 1960 року в місті Рочдейл, під гаслом »КОНОТОП — ПЕРЕМОГА НАД МОСКВОЮ«.

Нам дуже важко приходиться розглядати таку справу, як пропагування З'їзду. На жаль, обставини зумовлюють такий стан, що військова організація (хоч і колишніх вояків) »рекламує, пропагує, просить і благає« прибути усім на З'їзд. Воно, насправді й не личить військовим Товариствам стосувати методи приватних купецьких підприємств, в яких крім однієї й одинокі мети — »здобути гріш« — ніщо інше не існує.

Користі вояцького з'їзду мають окреме, велике й першої ваги, значення. Ці, власне, моральні користі не заступлять ні гріш, ні інші »матеріальні блага«, бо ж вони й так не вирішують самі великої справи, не вивоюють Україні свободи, не покращають долі усього українського народу.

І ми про це писали не раз й не двічі. А щоб не розводитись і не повторюватись, згадаємо, що наш другий З'їзд українського вояцтва, хоч і пройшов з матеріальним дефіцитом, — не вплинув ніякою мірою від'ємно на рішення відбутися і в цьому році З'їзд. Ось тут і сила і величезної міри осяги наші.

Коли ми застановимось бодай на одну хвилину »хто ми і чий ми діти«, — прийдемо до переконання, що наші обов'язки, обов'язки колишніх українських вояків на еміграції великі і може найбільші серед усього еміграції, коли схочемо думати в аспекті конкретних військових, визвольних змагань. Частина історії за нами, а коли подумаємо, що з кожним роком ми щораз далі стоїмо до нашого колишнього військового ремесла — здавалосьби, на цьому й справа визвольної боротьби, історія боротьби за нашу Батьківщину закінчена.

Нам, однак, не тільки не можна, а й не вільно думати, що одиними вирішниками долі нашої України були

»ОСА«

»Сніг паде і мороз тріщить,
З осенятами Оса на з'їзд в Рочдейл
летить.

Кумці-любці крім вояків будуть,
Бож цікаві, схочуть знати,
Чи »короля« виберуть?..«

І кінця тій пісні нема, бо коли зважити, що на тому З'їзді будуть присутні всі маршали й генерали, полковники, сотники, усі надпо-, підпо- і всякі інші ручники, а далі всяка вища і нижча »шица«, або жіночі, мужеські, громадські, кооперативні, клубові, спортові, мистецькі і всякі інші ремісники, — то щоб про них в цій пісні згадати, — не найдеш ні місця, ні часу.

А правда, що ми, осенята, маємо ще й окреме завдання на цьому Злеті і наш клич буде: »ЛІТУНСТВО ДЛЯ ОС!«

Як довідались ми від нашого спеціального кореспондента, на цьому З'їзді (Злеті) будуть рішати долю майбутньої української армії, і спеціальну увагу присвятиться літунській флоті. Щоб, однак, не допустити до такої ситуації, де головне командування могло б передати літунство піхотинцям чи кінській артилерії або санітарним частинам, Бойова Управа »Оси« висилає свого досвідченого й заслуженого командувача літунським корпусом, Міська Макольондру і він буде заступати інтереси нашої авіації на З'їзді. Як ад'ютант вибирається з ним Люшня і ціле аташе складене з літунських інвалідів, нагороджених відзнаками заслуги за »непереможну« втечу з фронту на літунський стадіон в Ріміні.

Після цих основних і незвичайно важливих для військової справи подій — осенята в своїх парадних військових мундирах включаться в розвагову програму і як чисельно найбільша група переберуть ініціативу і заведуть лад на »свій стрій«.

На сцені з'явиться хор I-го ескадрону і він гідно й тужливо співатиме пісню »...кру-кру-кру...«. Командир Місько Макольондра виголосить святочну патріотично-бойову промову та розкаже про значення літунства в армії. Після того, на сцену вийде Голова коо-

тільки ми, і що на нас випробувано мілітарні сили української нації, які ніяким чином не змогли виправдати себе й своїх великих завдань. Це не так. Кожна нація, що бореться за свою самостійність, переживає тріумфи і невдачі, при чому складає великі кровні й матеріальні жертви. Якщо треба, — не тільки одно, а й кілька поколінь борються за цю саму ідею, за ці самі ідеали, а коли так, то в нашому, українському світі, в наших самостійницьких змаганнях бачимо ту найчистішу, природну спадковість від пращів, дідів і батьків наших.

Ця природна спадковість й наказує нам сьогодні усвідомити й виховати наших власних уже дітей, в дусі національним, повним патріотичного й військового духу. Наші діти — це продовжувачі історії українських визвольних змагань і вони вимагають від нас, щоб ми стали великими виховниками, вчителями і провідниками у всіх ділянках їхнього життя.

Ми, батьки, — колишні вояки, мусимо передати нашим дітям все те добре, наш патріотизм, нашу любов до українського народу, до своєї Батьківщини. І крім вияснювань, читань і розповідей повинні дати конкретні докази і приклади із свого військового життя.

Для доповнення і продовження традицій українського вояка, військової родини, маємо наше Товариство **ОБВУ**, що влаштовує кожного року з'їзди. Це не звичайна, буденна подія, а великою мірою — історична.

Прибуваймо на цей З'їзд не лиш самі, а берім із собою наші родини, наших найменших. На власних прикладах ми можемо багато допомогти дітям пізнати українську справу, українську визвольну боротьбу. А щоб стати гідними синами України, вояками майбутньої української армії — вони хочуть бачити своїх батьків як гідних українських колишніх вояків.

**Пам'ятай,
що ти був
вояком!**

перативи «Фортуна» і згадає про тлінні останки кооперації, що залишилися в Рідному Краю та зробить доклад на тему «Кооперація чи корпорація».

Під час довгої перерви, заступник «Сурмача», схований в куті за великою шафою, через мікрофон і кілька сильних голосників, буде закликати всіх колишніх вояків до бойового вишколу і посилених студій на підставі його ж таки матеріалів, а це статтей у «Військовій Хроніці», окремих його статтей і інших рецензій.

На сцену увійдуть усі найкращі дами з військових кіл, поклоняться низенько і проситимуть присутніх не залишати їх на останніх місцях під час вибору «королеви». Відтак виступить Чумак і захоплюватиме публіку своїм неперевершеним гопаком. Гуцульський хор «Колиба» (приділений до другого полку дивізії «Сурмач») відспіває цілий ряд пісень. Останніми точками «Засумуй трембіто» і «Гуцулко Ксеню» хор закінчить першу частину мистецьких виступів.

Друга частина програми буде тягнутися за старим звичаєм: на сцені в одному ряді стоятимуть усі пані, що сталися про вибір їх на «королеву краси». «Покровитель українських красунь» вручить першій грошовий чек, а двом наступним (княгиням) складе на їхніх чолах гарячий поцілунок.

Всі суспільно-громадські установи, наукові інституції, політичні партії, всі військові організації й багато інших Товариств і Комітетів виставлять свої добірні буфети і біля них засяде найвищий провід української еміграційної армії та представники усіх невоєвських делегацій.

Тут вони подумують, поговорять і розберуть хто що може, а по десятій склянці пива залунає — Щеее неее вмеерла...

Так програма буде продовжуватися аж до цієї пори, поки в місті не погаснуть світла та нічим буде дістатися до лому.

В той час Оса з осенятами задемонструють свою дружню любов і побратимство і при допомозі своїх літаків порозвозять усіх учасників Злету на їхні бази.

30-го січня уже не далеко. Всі осі й осенята на Злет в Рочдейл!

ВИЛІТАЄ І ЖАЛИТЬ

КОЛИ І КОГО ХОЧЕ.

З Новим Роком!

З Новим Роком, дай нам Боже,
 Все що фayne, миле й гоже!..
 (Кольку в бік, всі нужди-біди —
 Нашим принеси «сусідам»,
 Щоби знали, по «вовік»,
 Що Ти, справжній Новий Рік!..
 Дай нам любий, Новий Рочку
 Нагувану сорочку,
 Щоб від неї, в кожній хвилі
 Відбивалися помії
 І летіли, мов той гнів,
 В зуби наших ворогів!
 Дай нам більше рефератів,
 Професорів, магістратів,
 Недопечених магістрів,
 Перепечених міністрів,
 Щоб вказали, раз на все,
 Де й який нас чорт несе!!!
 Партіям дай більше членів,
 Членам — добрий бук у жменю.
 Діячам дай васеліну,
 Дурноті — дурнішу зміну...
 Лиш тоді бо, всюди й все,
 Всяк' хвалить Тебе буде!
 А мені не дай нічого...
 Вистане мені і того,
 З чим то нині світом нуджу,
 Йолупів з дурноти буджу!..
 Тільки прошу, зроби так,
 Щоб «Расею» трапив шляк!!!

»Оса«

**Пам'ятай,
 що ти є
 Селепко!**

Багатогранна діяльність К. З-о та І. К.

Листи до Ридахтіра

Сервус Ферайна!

Христос сі Раждає!

Всім Вам, галгани ведлі Різдва пенцаку з родзинками, ніби куті зичу! Би сі Вам, фраери, добре коледувало і бисьте сі по съветах на »сьліпий диск«, ніби біль в крижбантах, не розхорувгли!

А з тим »диском« то не варто шпаргі шуксти.

Якось балакає ми Тонько з Замарстинова, жи сі ту в цегольні за Вукраїну мучи, жи має сьліпий ніби диск. Жи го попід серце нижче крижбантів коли й в тім місци, де бротбойтель з баверсков курков носив при войску, стрикає...

Ну, то я му, би пішов до дохтіра, можи той му на сьліпий диск цвікери обсталоє!

Пішов Тонько до того махера від людзкої мізерії, а потім мені каже, жи всі ті дохтори, до лазіки і сі ніц на люцкім тілі не кумають!

Той дохтір положив Тонька на стіл, зачам му мацька натягати, далі перевернув бідаку на мацька і почав по ребрах кулаками гепати, жи сі Тонькови вурльоп і Анічка з Жиліни пригадали! Кричит Тонько, якби го в Ріміні до моря на гранду гнали, а той го за ядачку і пів літри рицинуса в горло лее!!!

Й шо си гадаєте, не помогло? Помогло! Два дні Тонько в місце нсдуми на обертайм літав, але за то му той сьліпий диск ганц прозрів, як лапов відняло!

З політики то ніц нового. Поїхав Хрущик до Америки, подививсі на Марилін Мудру, сказав американцям жи советці люди люблят борщ, а ненавидят шницлі і жи він Хрущ, був колись свинопасом.

То добре, жи туди поїхав, бо сі тепер усі американці переконали, жи Нікіта то й далі свинопаса манери має, бо чим кібель накупів, то тим го чути...

Поза тим, то сі договорили, жи далі будут говорити... Ну, найси говорят. Зобачим, хто борше захрипне...

Іден такий Червоненко поїхав до Хін за дипломата — ніби партийного долмече-
Юхим Дим

ра, — і тепер му Нікітка казав »хвямлію« на Жовтенко змінити, бо ніби має до чинені з »жовтов расов«, а як той го не послухає і сі далі Червоненко вабити буде, то най си ліпше змісьці жовті панталюни обсталоє, бо з Микити то нима шпасу...

Між нашов дідоспоров, то сі рузні чудодіют, а найбільше чудо, то то, жи ті фраери, жи казали, жи наш солтис з Манчестеру то є ніби »железний, — сі тежко натяли.

Того року то він не є ні солтисом, ні вуйтом, а таким си гемайняком, а шкода, бо кажут, жи си нарешті фрак і циліндер справив, би міг з більшим фасоном Льюрда Мера по сцені і на сцену тягати...

В Шкотії наші гуралі гет поварювали й якісь нові слова як »арджентно« і »многolistвiє« повимакітרוвали, і в іднім зданю найменше з десять »особливійше« ліплят.

А так купили би буквар з Льюндону (той, де лівий черевик лізе на праву ногу, й де »тато стравив потяг до мами« — (мама го вже заскаржила о розвід), то би сі ведлі мовної тьохніки навчили.

А так ріжут тилігентів, в мозок штуркнехих, али ім той нумир ніяк не виходит...

Кажут, жи ридахтір »Укр. Дудки« в Льюндоні замінював вхід до ридахтії, вставив в двері »М. Б. 34«, а в вікна »панцерфавсти«, бо сі атаки гетьманської кавалерії з мінути на мінуту надіє...

В Льюндоні був і спеціальний Миколай того року... Ая... Миколай то давав презенти малим гнотам, дорослим гнотам то давав дідько і то ше які презенти! Так сі публіка тими презентами врадувала, жи бідний дідько мусів через вікно виривати...

Наш татуньо — сотник, то дістав кавалок макогона. Іно не знаю, чи то на то, би сі нарешті окултунив, чи на то, би всіх там по макітрах тим діньком гаратав...

Ну, кінчу мій грипс, бо за деревцем на купно, фалюю... Питаєте, що коштує? — Нормально як для мене: п'ять пальців і троха страху. Парк зараз під боком.

Ше раз Вам зі Сьвятами й Новим Роком би Вам шафа заграла й »бий, я го знаю«, а хрущикові доброго павука й то, що Ви йому зичите, бажаю!

Христос сі Раждає!

Ваш кулеґа ланцюховий, гренадир гранди 31-го полку, львівський батяр

Місько Макольондра

Щоб вона простерла крила

Що »Оса« знов відновилась,
Слава Богу, тут за це.

Щоб вона простерла крила,
Тож поживи треба все.

Я радію, що »Оса« вже
Знов віджила в цім острові,
Та на поміч буду завжди
Я для неї в поготові.

Братва наша що з Ріміні,
Чи з Німеччини прибула,
Всі дотепні »Оси« вміння
Ще і досі не забула.

Тож за почин »Воскресіння«
Вдячність тому редактору!

Бо кусливе це насіння,
Мабуть корисне де-в чому.

Хоча дещо не вподобі,
З діалектом »Макольондри«...

Він поправиться у гробі,
Й як скупається у »льондрі«!
Та для нього »компліменти«
Іншим разом писать буду,
Про висловлені »жарженти«
Я ніколи не забуду.

Та на цей раз досить цього
(Дехто може догадатись)

Що між нами ще такого,
Кусень дурня могло взятись.

Дуже Шановні Пане Редакторцю!

Вибачте, що я дещо запізнився з моїм шкребанням до Вас листа, але я вже таким пізнім вдався, відколи християнин прийшов на цей світ Божий, чи навіть, ще троха перед тим. А також всяка гризота зсунулась християнинові на голову і вся в один раз.

Щоб Ви, борони Боже, не подумали, що я нагнівався на Вас, бо я не з тих, що так скоро «уфукуються», ой ні!

Знаєте, Редакторцю, я мав трохи гризоти, бо моя Євка була щось замарудила і вже так це було мене настрашило, що ну. Бо як не кажіть, хоч не раз припече християнину, але як би так не дай Боже..., то що б я тоді зробив, га? Та, дякувати Богу, — прийшов дохтор, мацнув сюда й туду і сказав, що всьо вийде на добре. Ну, й вийшло. Ая, вгадав дохтор, але біда, бо Євка так тепер верещить, що й рахувати, ворона на хату не сяде, а я вже приглухуватий став, як різників Бровко.

Не знаєте Ви, Редакторцю, що то за якийсь «Макарон-Вальді» закумав українську бандуру та випстринькує на ній по-італійськи, по-англійськи в театрах, а про те — чия то

бандура, то навіть і не згадає?

Ну й подумайте, Редакторцю, навіть коли москалі тут приїздили й співали з бандурою, то казали, що то український струмент, а такий Макароні ані чи-ччрк тобі! Ех, хоч я, рахувати, християнин не політичний, але таке не витерпів, а встав, забрав Євку і пішов геть з театру.

Ага, ще хочу написати Вам, Редакторцю, що наш замішаний хор тепер під змінною, особливою дерегентурою, вже колись схоче виступити в особливий спосіб і для особливої розради та піднесення духа; матимем нагоду повеселитись трохи, але позаяк ще й далі вчиться співати многоліствіє, то не можу вам обіцяти, коли то він і до Вас схоче завітати.

На тому хочу кінчити, Редакторцю, але дозвольте ще Вас спитати, якої того року колядувати і чи йти до всіх, чи ні, бо деякі кажуть, що коляда, тільки надавалась для «Старого Краю», а тут будуть з нас люди сміятися?

Ну, дай Вам Боже здоровічка та всього, чого не маєте,

Ваш
Пилип Люшня

3 Америки

—оО—

Нарешті пан Петро Шпилька дістав довго очікуваного листа від свого найкращого приятеля, що був від'їхав до Америки. Ось що в листі було написано:

«Мій дорогий односельчани, Петри Я вже є в гамериці три Роки і дваціцштири негіли а на Матки Божої то буде рімно штири роки як я сїдав на шїфу в леверпули і тепер я вже не робю на фармі а переїхав до великого міста де дістав добру роботу бо дістаю сорокпєть долярів кожного четвера і купив собі дїм такий пльонтровий що має шісьць покоїв тільки шо той шестий то називаєсї батерум а в ньому по єдному боці то є так як в нас в дома велике корито, з якого свині їли, тільки шо се то є чисте бо воно з порцеляни і глибше і в него як напустиш води то можеш цілий розібратисї і добре вимитисї а по другому боці то є така мала річ яка називаєсї синк і тут можна вимити собі руки або як хочиш то й лице а найдивніше диво то є в кутї, як воно називаєсї то я ше не знаю али шо в ні як вимийиши єдну ногу то як потегниш за такий ланцушок шо звисає згори то зараз влєесе чиста вода шоби вимити шей другу ногу тільки шо я і до типер ни можу вийти з дива нашо вони і заткали аж двома накривками али я їх повіт-

чїпав і на єдні то баба сїче тісто або солонину а друга то на таке не надаєсе бо має по середині діру, так шо я взєв і заложив в ню нашу сьлюбну фотографію і повішив на сьціні а типер я сю нашу розмову кінчаю тебе файно поздоровєю і як шо тобі яка біда то не встїдаєсе і напиши а я ти вишлю кілька дулярів.

Твій односельчан Митро

Пор. Е. «Алетіяно» Попський (до приятеля): Шукаю, знаєте, такої політичної партії, що мала б добру програму, он що!

Реформи Хрущова

на основі діалектичного матеріалізму

Тиждень праці є зменшений до 40 год. мінімум. Щоб робітники в тому часі виконали і перевиконали норму, Ц.К. ВКП(б) постановив: а) продовжити годину до 80 хвилин; б) 1 метр (100 см) до 150 см; в) 1 кг побільшити о 500 гр (1.500 гр). (Примітка Ц.К. ВКП(б): Нові міри будуть використані для підрахування виконання норм продукції).

Згідно з заявами большевицької преси, робітники прийняли ці нові реформи з одушевленням. Партія затирає руки і сміється з того, що Захід ще й досі не зрозумів основ діалектичного матеріалізму.

... На протестаційному вічу Англо-Українського Товариства (проти русифікації України) виявилось, що всі члени Т-ва чудово «англізувались». Коротко: Українці по-англійськи протестували перед... українцями. Всі прошарки британської спільноти вивипнили залю співучим голосом почесного секретаря Товариства, Місс Хрич, — того барда українсько-польсько-білоруського Лондону і гідного репрезентанта України на міжнародному форумі.

... В Рочдейл, на З'їзді вояцтва, ледве не дійшло до «мілітарного пучу». (Одна з фракцій ОБВУ рішила вибрати на З'їзді не лиш королеву, а й вояцького короля). Напружену ситуацію злагіднив знаний дипломат Місько Макольондра, що зумів спрямувати ідею вибору короля на вибирання із полиць «бару» пляшок «Смерть Селепка».

... Українська громада Манчестеру, вислухавши плянів маєстра В. Авраменка, що загостив до цього міста з власним кіно — остоєвіла. Пан Авраменко пристрасно закликав усіх «русинів во Британії сущих», масово, в національних строях, з прапорами прибути в лондонський Алберт Гол. Далі, маєстро пообіцяв усім, що забавиться у чародія, мовляв:

— Махну одною рукою — на сцену дві-три сотні королівської гвардії маршує! Махну другою — дві-три сотні американських «І. І». Третьою — дві сотні канадійців, а там уся українська еміґрація з танцюристами включно. А тоді з'являється сама колева...

Коли присутні вислухали про це «чудо» й побачили енергійне вимахування, — махнули теж рукою і пішли додому.

ЛЮШНЯ В «ЦИВІЛЮ» ПРИ ПРАЦІ:

- Гей, Степане, що ви тут робите?
- Та нічого, стою.
- А ви Люшня?
- Та... — помагаю Степанові.
- Пане Люшня, беріть свої манатки й гроші за два дні та йдіть, щоб я вас більше не бачив!..
- Ов, а то чому пане менажер, чей же я нічого такого не зробив?..
- Ото, ото й тому...

З достовірних джерел довідуємося про те, що в Радянському Союзі всі шепеляві мусять, добровільно й після трудодня, відвідувати спец-школи по «діалектичним виправленні» шепелявости. Ентузіастом і проектодавцем того «указу» являється сам Нікітка Широкописки. (Злобні «реакціонери» й «фашисти» кажуть, що Нікітка, вернувши з гостинного турне в США зашепелявив у ресторани аеродрому, коли його запитано: «яково супу?» він відповів: «Боррррршшш-цу!» Червоне «письо» Нікітчиної «крації половини» ще більше почервоніло, і вона довела до поважної кризи «кроватьно-внешного» характеру. В результаті, Нікітка з пляшкою водки й двома «сельотками» провів три ночі на чердаку.

Шепелявіння закінчило блискучу кар'єру парторга Гриші Громкохрапова. Співаючи в патріотичному захопленні «я другой такой страны не знаю» на зібранні парткому, зашепелявив сарака. Вийшло ж так: «где так вольно ссс-сдишет человек». Артіль «Красний Шпагат» розглядається за новим парторгом, а Гриша, за вільною причею в одній із «дач» Колими.

Йдучи слідами «Великого Модернізатора Родіні» Петра І-го, Нікітка Парканадцятій теж звязя до «модернізації Родіні».

Ось декілька прикладів жахливих змін:

Рільництво: Замість піль з кукурудзою — поля махорки (вплив Каліфорнії);

Тьохнік: Замість куль дум-дум — масова продукція електричних крісел і газових комор (вплив Алькатразу);

Мода: Ширина ногавиць у мужчин «брюк» з 18-х інчів на «едвардіанські» дудки (вплив італійського кравця); для жінок: замість верети — «бікіні» (вплив Марелін Монро);

Танці: «частушка» (в укр. перекладі — «муха в окропі») — на «бі-боп чача» (вплив Голівуду).

Культура: «Мать тваю»... — на «мать Вашу»... (вплив американського культу матери).

Від себе, «Оса» пропонує «великому реформаторові» змінити назву «Кремль, мешканці Кремля» на «Сінг-Сінг, льокатори Сінг-Сінгу».

Мешканці «Раю Трудящихся» думають і роздумують: Чому ж то стільки поліцаїв супроводило «батька народнього номер два» в його роз'їзді по землі Вашингтона?

Постарасмося вяснити: Американці — гостинні спецімени, прямо хотіли, щоб самозваний «оборонець робітників» чувся як вдома, одним словом — «був у своєму сосі». Теорія про охорону його перед «капіталістами» чи «капіталістів» перед ним — зайва.

Читайте і поширюйте

«ВІСТІ» БРАЦТВА КОЛ. ВОЯКІВ І УД УНА

Книжка м-р П. Грицака «Вежі і Кулемети» вже в друку. Дохід призначений для вдови покійного. Просимо негайно замовляти згадану книжку в кльпортерів «Вістей» Братства кол. Вояків І УД УНА.

Із анекдот про дивізійного героя Міська Макольондру

Стрільці Шпрот і Макольондра, порядкуючи »шрайбштубу«, затримуються перед великою знімкою на стіні. На ній — пара молодят у весільному одязі.

Стр. Шпрот: Йой, Міську! Кік, то ті, жи сі до нашого ниццасті причинили... Мамуня й татуньо нашої кумпанійної »мамуні«... Али що то, жи синочка на фоті нима«...

Стр. Макольондра: Га, фраер, і як має бути?
Стр. Шпрот: Та ти знаеш, що си восько про него балікає!..

Стр. Макольондра: Йо! І має рихт! А то жи го на тій нима, бо ту іно тих двос жи сі женили. Він е на другі, збіророві... Що ферняк кривиш?.. Він їм був за дружбу!

Відомо, що під час відвороту на захід, по капітуляції, діялися різні »чуда«. Одно з таких »чуд« заінтригувало підхорунжого К. з сотні Міська, коли побачив ст. стрільця Макольондру на ровері: Міська і ровер — можна породити, але як погодити нараменники сотника з старшим стрільцем Макольондрою?

Місько, побачивши остовпілого підх. К. зліз з роверу й, ласкаво, дав таке вяяснення: Ніц дивного, пане кадет! Казали ми раз на викладі, жи кужна шица носи в рукачку булаву мєршалка... Так ніби балакав той койдем, жи винайшов коняк і же сі нині по нім »Наполіон бранді« лишила. Яким не шукав в штурмбенеку — не найшовим того макогона, видно ми го разом з бенеком не дали. А типер по дорозі найшовим якийсь рукак, а в нім ті пагоні. Булави ни було, то взявим їх і то з уродзоної скромности... Що не вірити ми? — Кажу вам, яким тільки років, що той фраер вермахтзупу фригав, то бим нині з мойов тилігенційов не то ті мізерні дві штер-

ни, але плетінку на раміонах, а в жмені ту герлигу напољонску трагав!

Анічка, одержавши від Міська сто корон на нову суконку, морочила йому пів дня голову, щоб дізнатись котра то краска їй найбільше »до лица«.

Макольондра »кинений у ненависть«, обернув Анічку кілька разів, випровадив на двір »до сонця« і каже:

— Кохасю-слечінко! Як Бозя створила всяку худобу, то і з місця певну фарбу дала. І так жаба дістала зелену, миші пасує чорна, али для малпи — то тільки бронзова...
Місько заходить до мед-пункту. Чемненька сестричка питає Міська:

— Прошу, чоґо собі бажаєте?

Місько: Гиммм... Чоґо бажаю? — Урльопу, али приходжу по застрик проти тифусу!..

Ст. стр. Макольондра (до рекрута): Ти, мой, шо ти робив у цивілю?

Рекрут: Та ніби був фризіером.

Ст. стр. Макольондра: Якраз нам такого треба. Підеш до конярів!

Макольондра »мав на пеньку« з бунчужним і при кожній нагоді підкреслював, що коли тільки буде »у цивілю«, — зараз »позичить собі шпіса«.

— Міську, не будь йолуп! То тя буде сто баняків штрафу коштувати, — відраджували його приятелі.

І Місько, здається, послухав поради. Про »шпіса« і не згадує.

— Міську! — питає якось один із приятелів, — то ти направду лишив шпіса в спокою, вже третій тиждень його не чіпаєш?..

— Гі, ти жлобе! Чекай, най но вийду в цивіль, то зобачиш! Вжем десять марок наскладав! — солодко усміхнувся Макольондра.

ЛЮШНЯ ПРИ ВІЙСЬКУ:

— Люшня, я казав вам написати свій звіт так, щоб кожний пересічний дурень міг його зрозуміти.

— Так е, пане поручнику, але що саме вам незрозуміле?..

— Пане поручнику, тікаймо, он бик біжить просто на нас!

— Селепе, не попадай в паніку! Підсади мене перш на он-це дерево!..

— Ох, ти селепе, ти знову заспав! Яку ж причину маєш сьогодні?..

— Та бачите, пане поручнику, нас е вісім у кімнаті, а дижурний забувся і поставив будильник на сім.

— Люшня, чи я не казав вам, що тут вихід заборонений і, що я не хочу цього більше бачити, щоб вас приводила фельд-жандармерія?

— Пане поручнику, Вігме я говорив їм це, але вони не хотіли мені повірити!..

— Люшня, хто це закрав яблука з мого наплечника? Але кажіть правду!..

— Добре, пане поручнику, я буду говорити правду, а про яблука нехай хтось інший говорить.

ЛЮШНЯ НА ЗАКУПАХ з ЄВКОЮ:

— Серденько, які купити собі мешти, щоб пасували до цієї нової суконки й торбинки?..

— А скільки осталося тобі грошей?

— Нічого.

— О, як так, то найкраще пасувати-муть гумові чоботи...
— Євко, ніяк не можу зрозуміти, як цей окуліст знав, що я хочу окуляри?

— Дурний! Це ж кожний міг знати, коли ти, замість дверми, хотів лізти через вікно!..
— Пані, киньте карбованця бідному сліпому!

— Діду, але ж ви бачите на одно око.

— Ну, ну! Кидай вже половину, не торгуйся!

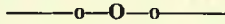
Суддя:
Скажіть нам, підсудний — як ви увійшли й вийшли зі склепу, коли двері й вікна остались замкнені?
Підсудний:
Прикро мені панове, але за кожну лекцію того роду, беру найменше п'ять гвінеїв.

Мама:
Петрусю, чи це твій м'ячик в горі-ді під вікном?
Петрусь:
А біля котрого вікна? Якщо біля то-го збитого, то не мій!

О. Рік

Г. В.

»ЗАПАСНИЙ ПОЛК«
(Із циклу «Життя і мрії Рімінців»)

Запасний Полк і восьмий бльок
Це назви таборів,
Хоч ще «тітовцями» нас звуть,
Та все ми однакові.

Бо нам це не страшно,
Співатимемо все
Й на все ми є готові.

Не страшні нам большевики
Й Тарасова прим'яни,
Під браму хлопців ми тягли
І всі ішли за нами.

Бо нам це не страшно,
Співатимемо все
У спеці й коло брами.

Ми патріоти понад все
Й торгівля йде утору,
Ніхто біди не зазнає,
Ми знаємо Миколу.

Бо нам це не страшно,
Співатимемо все
У бою чи у горю.

І «Сеньйорину» привезем
У заклад, як хто схоче...
Бо в нас, між іншими, є теж
І «фахівці» жіночі!

Бо нам це не страшно,
Співатимемо все,
Хто вміє і хто хоче.

Вертайте скоро всі до нас
Майори й гадютанти,
Функерів приймемо також,
Як вміють грати в карти.

Бо нам це не страшно,
Співатимемо все!
Гозоримо не в жарти!

Думай про своє майбутнє,
ставай в члени і щади в
українській кооперативі
»НОВА ФОРТУНА«

Ціна 1/6

Відзнака члена ОБВУ на блюзу (блейзер), яку можна набути в Централі ОБВУ.
Кольори відзнаки: чорна, жовтосиня з білою обвідкою навколо хреста. Розмір дещо
більший, краї у формі листків. Вишивана відзнака звичайними нитками коштує
15/-; золотими нитками — ф.2-18-0